

B e n e s t a r   S o c i a l

**Programa
Municipal
per a la
Gent Gran
2006-2010**

Ajuntament de Barcelona

Benestar Social

Programa Municipal per a la Gent Gran 2006-2010

Document presentat i informat al plenari del Consell Municipal
24 de març de 2006
© Ajuntament de Barcelona

Edició: Ajuntament de Barcelona. Regidoria de Benestar Social

Disseny gràfic: La Factoria dels Anuncis

Assessorament lingüístic: Polyglota, SL

Impressió: Imatge i Producció Editorial Municipal

DL

Imprès en paper ecològic
www.bcn.es/publicacions

Les polítiques públiques i els perfils de la gent gran

1. Les polítiques per a la gent gran: àmbits d'acció i pautes evolutives generals	11
2. La gent gran a Barcelona avui: principals perfils socials i demogràfics	14
2.1 La població de Barcelona i les persones grans: envelliment i canvi de tendències	14
2.2 La població de Barcelona i les persones grans: més equilibris en termes de gènere i territori	17
2.3 La població de Barcelona i les persones grans: més esperança de vida i més persones que viuen soles	19
2.4 Persones grans, discapacitats i dependències	23
2.5 Persones grans i vulnerabilitat econòmica	24

L'oferta de serveis i el marc referencial del Programa

3. L'oferta de serveis per a la gent gran a Barcelona 2005	31
3.1 Els serveis de participació social de la gent gran	32
3.2 Els serveis de promoció social i d'acció comunitària	34
3.2.1 Els serveis de promoció social de la gent gran	34
3.2.2 Els serveis d'acció comunitària	37
3.3 Els serveis d'atenció social a la gent gran	40
3.3.1 Els serveis d'atenció social primària	40
3.3.2 Els serveis socials d'atenció especialitzada	42

4.	El marc referencial del Programa Municipal per a la Gent Gran	45
4.1	El marc legal i competencial dels serveis municipals per a la gent gran	45
4.2	Les propostes dels Consells de Participació Social	46
4.3	El Programa d'Actuació Municipal 2004-2007	49
4.4	Els principis rectors del Programa Municipal per a la Gent Gran	52

Part III

Línies estratègiques, objectius operatius i accions

5.	Línies estratègiques, objectius operatius i accions	57
5.1	Línia Estratègica 1: 3 objectius operatius i 8 accions	57
5.2	Línia Estratègica 2: 5 objectius operatius i 12 accions	60
5.3	Línia Estratègica 3: 5 objectius operatius i 9 accions	65
5.4	Línia Estratègica 4: 3 objectius operatius i 4 accions	69
6.	Seguiment i avaluació	72
7.	Evolució pressupostària dels serveis vinculats al Programa	73

Summary

Municipal Programme for the Elderly 2006-2010, supporting an active and healthy old age

Frame of reference	79
Financing the programme	80
The profile of the elderly in Barcelona	82
Municipals services available to the elderly in Barcelona	84
Summary of service indicators for the elderly	85
Guiding principles of the Municipal Programme for the Elderly	86
Strategic lines and actions in the Municipal Programme for the Elderly.....	87

Les polítiques
públiques i els perfils
de la gent gran

1. Les polítiques per a la gent gran: àmbits d'acció i pautes evolutives generals

Les persones grans conformen un dels col·lectius més nombrosos, dinàmics, heterogenis i presents en les relacions veïnals i comunitàries de la ciutat. La gent gran de Barcelona es configura avui com un dels components rellevants de l'extraordinària riquesa humana i social de la nostra ciutat. Són, de forma majoritària, persones actives, autònomes i amb un gran potencial d'implicació en les dinàmiques ciutadanes. Com a col·lectiu, estan jugant una diversitat de papers bàsics en les relacions de cura, suport, afecte i educació intergeneracional. També entre la gent gran es desencadenen riscos i situacions de desigualtat i exclusió social, derivades d'una multiplicitat de factors, on la dependència, la solitud i la vulnerabilitat econòmica tenen un pes molt important.

Els perfils socials i demogràfics de la gent gran a Barcelona marquen avui alguns punts d'inflexió que cal tenir molt presents per tal d'encertar en les respostes institucionals. A la nostra ciutat, la població gran ha crescut a un ritme intens i sostingut al llarg de les dues últimes dècades. A hores d'ara el ritme de creixement ha sofert una certa desaceleració, i al llarg dels propers 10 anys ens mourem en una franja compresa entre les 332.000 i les 355.000 persones de 65 i més anys a Barcelona. L'arribada de població jove a la ciutat, en el marc sobretot dels nous fluxos immigratoris, és l'altre element que ens acaba d'explicar el previsible descens de l'índex d'envelliment de Barcelona en el futur immediat. L'esperança de vida segueix creixent: 3 anys en l'última dècada i mitja. Aquest excel·lent indicador de desenvolupament humà planteja reptes que caldrà abordar des de les polítiques socials. Més persones d'edat molt avançada i més persones que viuen soles: caldrà fer tot el possible per tal que viure sol no esdevingui *sentir-se sol*, no impliqui *solitud* entesa com a *desvinculació* i *aïllament*. La majoria de les persones grans de Barcelona són autònomes i les polítiques públiques hauran de consolidar oportunitats per a un envelliment actiu i ple de sentit tant en l'esfera personal com col·lectiva. Tanmateix, les discapacitats, les dependències, els ingressos per sota del llindar de la pobresa relativa i les desigualtats de gènere també són presents. Per exemple, a Barcelona 8.083 dones de més de 75 anys presenten una gran discapacitat; i al voltant d'un 10% de les dones grans no tenen ingressos propis reconeguts, amb el que això comporta de doble vulnerabilitat: de gènere i econòmica. Les polítiques d'atenció social hauran de redefinir-se per tal de respondre amb eficàcia a aquestes noves realitats, i caldrà proveir serveis públics accessibles i de qualitat per tal de fer efectiu el model de l'envelliment actiu i saludable també en el marc de les persones grans fràgils.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) proposa el model de l'envelliment actiu entès com a procés d'optimització de les oportunitats de participació, salut, benestar i seguretat de totes les persones a mesura que avança el cicle de vida. Així doncs, davant d'una concepció encara avui massa arrelada segons la qual envellir implica passivitat i dependència, el nou paradigma posa l'accent en l'autonomia, els drets socials i la vinculació relacional de la gent gran. La II *Assemblea Mundial de l'Envelliment*, celebrada a Madrid l'any 2002, va debatre i aprovar el Pla d'Acció Internacional sobre la base de tres eixos:

- les persones grans i un desenvolupament humà orientat a un exercici socialment compromès, actiu i responsable de la ciutadania,
- les persones grans i el foment de la salut i el benestar material i emocional com a requisit clau de qualitat de vida en situacions de dependència, i
- les persones grans i la creació d'entorns físics, comunitaris i socials que garanteixin una vida quotidiana digna i segura.

A partir d'aquests eixos, l'*Agenda Social Europea* fa un pas endavant i proposa definir les polítiques socials de gent gran a l'entorn de dues dimensions:

- les polítiques orientades a impulsar la participació intergeneracional de la gent gran autònoma en tots els ordres de la societat, i
- les polítiques orientades a promoure l'autonomia, la igualtat de drets i l'accés universal als serveis de la gent gran afectada de dependència.

La ciutat de Barcelona, per mitjà d'aquest *Programa Municipal per a la Gent Gran 2006-2010*, vol refermar la seva voluntat de situar-se en el marc de referència socialment avançat definit per l'OMS i la Unió Europea. Vol expressar també el seu compromís amb l'impuls i el desplegament dels nous drets socials de ciutadania, tan rellevants per a la gent gran, reconeguts en els nous marcs normatius aprovats pels Parlaments de l'Estat espanyol i de Catalunya en matèria de dependència i de serveis socials. L'anàlisi dels perfils socials i demogràfics de les persones grans de la ciutat, les pautes evolutives d'aquests perfils, i els canvis accelerats en les estructures familiars, de suport i de convivència a Barcelona acaben de construir les pedres angulars que fonamenten el conjunt d'opcions recollides en el Programa Municipal. En síntesi, les polítiques públiques que han de configurar el full de ruta envers la ciutadania gran de Barcelona al llarg del que resta de la primera dècada del segle XXI, s'estructuren en quatre grans línies estratègiques:

- 1.** Impulsar la implicació i el protagonisme actiu de les persones grans en tots els àmbits de la vida ciutadana, articulant espais de participació territorials, temàtics i de ciutat, i també a través del suport i l'enfortiment del moviment associatiu i de la xarxa d'entitats de la gent gran.
- 2.** Enfortir i millorar els espais propis de dinamització i promoció social de la gent gran, impulsar les dinàmiques i les relacions intergeneracionals, i afavorir la vinculació de les persones grans al conjunt de projectes de desenvolupament comunitari de la ciutat.
- 3.** Potenciar i articular el conjunt de serveis de proximitat i d'atenció domiciliària com a base de suport a una vida quotidiana amb els graus més alts de qualitat i d'autonomia possibles en l'entorn habitual, tant per a la gent gran com per a les persones cuidadores.
- 4.** Ampliar i millorar, sota criteris d'equilibri territorial, la xarxa de serveis i equipaments d'atenció a les persones grans fràgils, en risc o situació d'exclusió, per tal de facilitar un envelliment digne per a tothom, en un entorn acollidor i inclusiu.

No només des de l'esfera local, però sí amb una aportació rellevant i profunda de les polítiques municipals, serà possible anar assolint els objectius marcats. La creixent heterogeneïtat i diversitat de les persones grans, i de les seves necessitats i expectatives, fan de les polítiques de proximitat i dels governs locals uns espais del tot imprescindibles per anar assolint les finalitats d'una manera dinàmica, flexible i oberta de manera permanent al canvi, l'adaptació i l'aprenentatge. Cal, en síntesi, l'articulació d'una nova *cultura de l'envelliment* amb una *agenda municipal potent de polítiques de gent gran* i amb un *teixit social viu i compromès* d'entitats de persones grans i de caràcter intergeneracional. No podem deixar de banda, en cap cas, un component clau en la configuració de les condicions de vida de la gent gran, encara que es troba fora de l'àmbit de decisió institucional de l'Ajuntament: el sistema públic de pensions com a mecanisme de garantia d'uns ingressos dignes i de prevenció, per tant, de situacions de vulnerabilitat econòmica entre les persones grans. Per a l'Ajuntament resulta, doncs, primordial la millora substancial del conjunt de pensions (PNC, SOVI, viduïtat, contributives mínimes...) que es troben avui per sota del llindar de vulnerabilitat econòmica, en tant que base sobre la qual edificar la resta de dimensions que forgin el benestar entre les persones grans de la ciutat.

L'Ajuntament de Barcelona emmarca aquestes quatre línies de treball en un projecte global de ciutat inclusiva i solidària, expressat en el Pla Municipal per a la Inclusió Social, així com en d'altres plans i programes estratègics en l'àmbit dels serveis a les persones. El benestar integral de les persones grans i la implicació personal i col·lectiva d'aquestes en el projecte d'una Barcelona participativa i convivencial són un component central del model de ciutat que volem impulsar amb acords el més amplis possible.

2. La gent gran a Barcelona avui: principals perfils socials i demogràfics

2.1 La població de Barcelona i les persones grans: envelliment i canvi de tendències

Barcelona ha experimentat els darrers vint anys importants canvis en l'estructura de la seva població. El grup de persones en edat laboral, dels 16 als 64 anys, s'ha mantingut estable al llarg dels darrers 25 anys; el nombre d'infants ha disminuït de forma considerable, i el grup de persones de 65 i més anys ha experimentat un gran creixement. Aquest procés d'envelliment de la població, propi de l'evolució demogràfica de les ciutats europees al llarg de les darreres dècades, es presenta de manera intensa en el cas de Barcelona.

El nombre de persones de 65 i més anys ha passat de 234.000 l'any 1981 a 285.000 el 1991 i a 332.794 l'any 2004, fet que representa un increment del 40%, i de gairebé 100.000 persones en termes absoluts. Al llarg d'aquest període la població total de Barcelona ha disminuït un 12%. Ambdues tendències expliquen l'augment del pes relatiu de la gent gran sobre la població de la ciutat, que ha passat del 13,4% l'any 1981 al 21,1% el 2004 (taula 1).

TAULA 1. Evolució de les persones grans de Barcelona. 1981-2004

		1981		1991		2001		2004	
Total	Nombre	% / pobl. total	Nombre	% / pobl. total	Nombre	% / pobl. total	Nombre	% / pobl. total	
		234.033	13,4	285.481	17,4	325.859	21,7	332.794	21,1

Font: Departament de Recerca i Coneixement, Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

Al llarg dels propers 10 anys el ritme de creixement tendirà a alentir-se. La previsió actual estableix que s'arribarà a 355.000 persones grans l'any 2015, un 7% més que en l'actualitat, percentatge d'augment que se situa per sota del que s'ha produït els últims 15 anys, a l'entorn del 20% (taula 2). Alhora, el pes relatiu de la gent gran tendirà a estancar-se en la franja 21-22% de la població total. Es preveu, en canvi, un increment, tant en termes absoluts com relatius, de persones d'edat molt avançada (vegeu taula 11). És previsible esperar, al llarg de la dècada 2020-2029, una nova etapa de fort increment, en arribar a l'edat de 65 anys les generacions nascudes en l'època de més fort increment demogràfic del segle xx.

TAULA 2. Tendència de la gent gran 2010-2015

Població 65 i + anys	2010		2015	
	Nombre	% / pobl. total	Nombre	% / pobl. total
	341.888	21,2	355.001	22,3

Font: Idescat. Projeccions de població. Escenari mitjà-alt.

A Barcelona l'increment de persones grans entre 1981 i 2001 ha anat acompanyada d'una davallada de la població infantil. L'any 1991 hi havia a la ciutat 236.828 persones de 0 a 14 anys (un 14,4% sobre el total de la població). L'any 2001 la població infantil havia disminuït fins a 173.112 persones. A conseqüència d'aquests canvis, la relació entre ambdós col·lectius s'ha alterat substancialment: l'any 1991 hi havia 120 persones grans per cada 100 infants; l'any 2001, per cada 100 infants, el nombre de persones grans havia augmentat fins a 188 (taula 3).

TAULA 3. Evolució de la gent gran i de la població infantil.
Índex d'envelliment. Barcelona. 1991-2001-2004

Població	1991			2001			2004		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Població de 0 -14	236.828	121.726	115.102	173.112	88.624	84.488	184.285	94.341	89.944
Població de 65 i més	285.481	107.676	177.805	325.859	126.467	199.392	332.794	128.917	203.877
Índex d'envelliment	120,5	88,5	154,5	188,2	142,7	236,0	180,6	136,7	226,7

Font: Departament de Recerca i Coneixement, Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

Aquesta tendència ha començat a revertir-se. L'any 2004 la població de Barcelona en la franja de 0-14 anys havia augmentat a 184.285 infants; al llarg dels propers 10 anys és previsible que arribi a 242.098. En la mesura que el nombre de gent gran s'estabilitza, l'índex d'envelliment de la ciutat el 2015 –relació entre persones grans i infants– haurà davallat fins a 147 (taula 4).

TAULA 4. Tendència de la gent gran i de la població infantil. Índex d'envelliment. Barcelona 2010-2015

Població	2010			2015		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Població de 0 -14	235.557	120.268	115.289	242.098	123.005	119.093
Població de 65 i més	341.888	135.891	205.997	355.001	142.809	212.192
Índex d'envelliment	145	113	179	147	116	178

Font: Idescat. Projeccions de població. Escenari mitjà-alt.

En síntesi, assistim a 3 canvis de tendència a considerar:

a) Pel que fa al nombre de persones grans, d'*un increment intens a un cert alentiment del ritme de creixement*. **b)** Pel que fa al pes relatiu de la gent gran, d'*una tendència sostinguda d'augment a una nova pauta d'estancament amb lleugera tendència a l'alça*. **c)** Pel que fa a l'índex d'envelliment, del *creixement dels anys noranta a una disminució remarcable al llarg dels propers 10 anys*.

2.2 La població de Barcelona i les persones grans: més equilibris en termes de gènere i territori

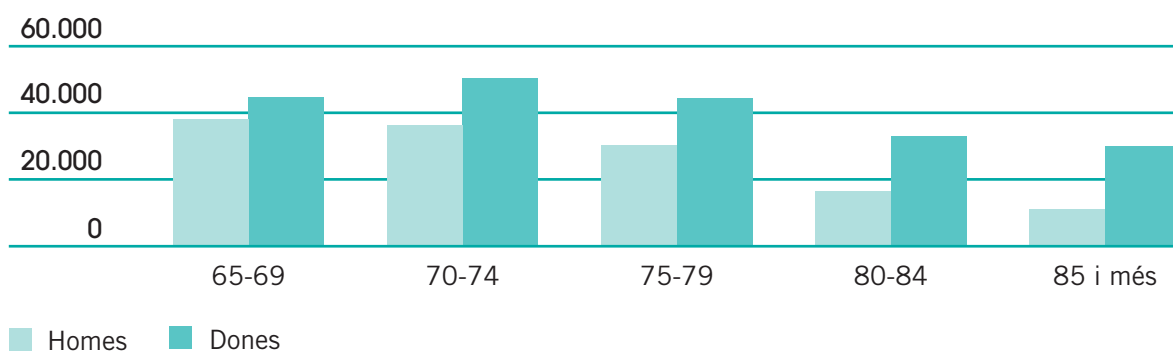
El 61% de les persones grans de Barcelona són dones. A mesura que augmenta l'edat la presència relativa de les dones també s'incrementa. Si considerem el grup de 85 i més anys les dones representen el 74% del total de persones (taula 5). L'envelliment, doncs, presenta un *biaix de gènere remarcable*.

TAULA 5. Població de 65 i més anys per franja quinquennal i sexe (2004)

Grups d'edat	Homes	Dones
65-69	37.123	46.036
70-74	36.052	49.718
75-79	28.097	44.834
80-84	16.957	33.472
85 i més	10.688	29.817
Total	128.917 (38,7%)	203.877 (61,3%)

Font: Idescat. Projeccions de població. Escenari mitjà-alt.

Estructura d'edats i gènere 2004

Les pautes de futur, per als propers 10 anys, ens indiquen d'una banda que persistirà el diferencial de gènere i que aquest seguirà essent més intens quant més avançada la franja d'edat de referència. Tot i així, també aquí serà visible un canvi de tendència: la presència dels homes dins del col·lectiu de gent gran tendirà a incrementar-se en termes relatius. La proporció actual, del 38,7% d'homes davant del 61,3% de dones, passarà el 2010 a una relació de 39,7% davant del 60,3% i arribarà el 2015 al 40,2% d'homes i el 59,8% de dones (taula 6). La presència relativa dels homes en la franja d'edat més avançada guanyarà també 5 punts els propers 10 anys.

TAULA 6. Tendència de la gent gran de Barcelona per grups d'edat i sexe

Grup d'edat	2010					2015				
	Homes	%	Dones	%	Dones/homes	Homes	%	Dones	%	Dones/homes
65-69 anys	38.110	45,3%	46.045	54,7%	1,2	40.020	44,7%	49.584	55,3%	1,2
70-74 anys	31.264	43,7%	40.271	56,3%	1,3	34.039	43,9%	43.419	56,1%	1,3
75-79 anys	29.649	40,6%	43.393	59,4%	1,5	26.413	41,8%	36.733	58,2%	1,4
80-84 anys	21.187	35,9%	37.750	64,1%	1,8	22.577	37,9%	36.943	62,1%	1,6
85 i +	15.681	28,9%	38.538	71,1%	2,5	19.760	30,3%	45.513	69,7%	2,3
Total	135.891	39,7%	205.997	60,3%	1,5	142.809	40,2%	212.192	59,8%	1,5

Font: Idescat. Projeccions de població. Escenari mitjà-alt.

El pes relatiu de la gent gran als diferents districtes de la ciutat *ha tendit a igualar-se*. Les diferències interterritorials són avui sensiblement menors que fa 15 anys. Així l'any 1991 la distància entre els districtes més i menys envellit era de 13,6 punts. Al llarg del període 2001-2004 aquesta distància s'ha reduït i s'ha estabilitzat en una xifra de 4,8 punts. Els propers 10 anys aquesta tendència a l'homogeneïtat s'accentuarà, encara que en uns nivells molt propers als actuals: 4,5 punts el 2010 i 4,7 punts el 2015 (taula 7). Per districtes, l'Eixample es mantindrà com el districte més envellit. En l'altre extrem, Ciutat Vella, les Corts, Sant Andreu i Sant Martí s'aniran consolidant com els territoris amb menys pes relatiu de les persones grans.

TAULA 7. Evolució de la gent gran de Barcelona per districtes i projeccions de futur 2010-2015

Districtes	1991		2001		2004		2010		2015	
	65 i més	%	65 i més	%	65 i més	%	Població 65 i més	%	Total població	%
1. Ciutat Vella	23.913	26,4	20.122	23,6	19.864	18,5	20.559	19,1%	103.558	20,6%
2. Eixample	61.018	22,2	60.389	24,1	60.522	23,3	63.240	23,6%	264.843	24,9%
3. Sants-Montjuïc	31.111	17,3	35.527	21,3	36.220	20,6	36.932	20,6%	176.924	21,6%
4. Les Corts	11.473	12,8	15.595	19,3	16.379	19,8	16.815	20,0%	83.849	20,8%
5. Sarrià-Sant Gervasi	25.645	17,3	28.571	21,5	29.017	20,9	30.218	20,9%	143.682	22,0%
6. Gràcia	26.273	20,4	26.336	23,0	26.481	22,2	27.550	22,6%	120.229	23,9%
7. Horta-Guinardó	26.505	14,4	34.933	20,9	36.718	21,6	37.450	21,6%	170.875	22,7%
8. Nou Barris	26.327	13,9	35.892	22,1	37.016	22,4	37.253	22,2%	165.111	23,3%
9. Sant Andreu	20.306	14,0	26.500	19,5	27.168	19,2	27.694	19,3%	141.764	20,2%
10. Sant Martí	32.910	15,4	41.994	20,2	43.409	19,9	44.177	19,8%	219.936	20,8%
Total	285.481	17,4	325.859	21,7	332.794	21,1	341.888	21,2%	1.590.770	22,3%

Font: Informació facilitada pel Departament de Recerca i Coneixement, Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

Font: Idescat. Projeccions de població. Escenari mitjà-alt.

2.3 La població de Barcelona i la gent gran: més esperança de vida i més persones que viuen soles

L'índex de sobreenvelliment mesura la proporció de persones de 75 i més anys en relació amb el total de la gent gran (és a dir, tothom qui està per sobre dels 65). Aquest índex era del 42,1% l'any 1991, s'havia enfilat al 46,2% el 2001, i al 49,2% l'any 2004. És a dir, de cada 100 persones grans, la meitat tenen ja més de 75 anys. En termes absoluts, l'any 2004 hi havia a Barcelona 168.932 persones entre 65 i 74 anys, per 163.865 persones de més de 75 anys. Pel que fa a les franges d'edat més avançades, el 1981 només el 6,6% de les persones grans estaven per sobre dels 85 anys (15.513 persones); 25 anys després són el 12,2% (40.505 persones), que gairebé tripliquen el nombre absolut (taules 8 i 9).

TAULA 8. Evolució de la gent gran de Barcelona per grups d'edat. 1981-2004

Grups d'edat	1981		1991		2001		2004	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
65-69 anys	78.788	33,7%	95.272	33,4%	90.050	27,6%	83.159	25,0%
70-74 anys	65.775	28,1%	70.138	24,6%	84.406	25,9%	85.770	25,8%
75-79 anys	46.841	20,0%	56.378	19,7%	70.697	21,7%	72.931	21,9%
80-84 anys	27.116	11,6%	37.973	13,3%	44.046	13,5%	50.429	15,2%
85-89 anys	11.332	4,8%	18.595	6,5%	24.787	7,6%	26.354	7,9%
90 i més	4.181	1,8%	7.125	2,5%	11.873	3,6%	14.151	4,3%
Total	234.033	100%	285.481	100%	325.859	100%	332.794	100%

Font: Departament de Recerca i Coneixement, Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

TAULA 9. Evolució de l'índex de sobreenvelliment a Barcelona

Grups de població	1991			2001			2004		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Població de 65 i més	285.481	107.676	177.805	325.859	126.467	199.392	332.794	128.917	203.877
Població de 75 i més	120.071	39.432	80.639	151.403	51.468	99.935	163.865	55.742	108.123
Índex de sobreenvelliment (%)	42,1	36,6	45,4	46,5	40,7	50,1	49,2	43,2	53,0

Font: Departament de Recerca i Coneixement, Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

L'esperança de vida en néixer dels barcelonins i les barcelonines augmenta de manera sostinguda. L'any 1991 era de 76,7 anys; l'any 1996 havia passat a 78,6, i l'any 2004 arribava als 79,8 anys; és a dir, un increment de 3 anys en poc més d'una dècada. És previsible que aquesta tendència es mantingui activa els propers anys. Això constitueix la base del fet que, al llarg dels propers 10 anys, més de la meitat de la gent gran de la ciutat estarà ja per sobre dels 75 anys: entre el 53% i el 54,5% el període 2010-2015 (taula 10). Aquest increment continuat de persones en franges

d'edat molt avançades cal considerar-lo un èxit dels hàbits i els sistemes de salut i solidaritat social, per bé que planteja nous reptes a les polítiques d'atenció a la gent gran. Cal dir finalment que els índexs més elevats de prevalença de situacions de dependència es desplacen de manera progressiva vers l'edat de 80 anys.

TAULA 10. Tendència índex de sobreenvelliment. Barcelona 2010-2015

Grups de població	2010			2015		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Població de 65 i + anys	341.888	135.891	205.997	355.001	142.809	212.192
Població de 75 i + anys	186.198	66.517	119.681	187.939	68.750	119.189
Índex de sobreenvelliment (%)	54,5%	48,9%	58,1%	52,9%	48,1%	56,2%

Font: Idescat. Projeccions de població. Escenari mitjà-alt.

En les darreres dècades les formes de convivència han sofert canvis importants. L'anomenada segona transició demogràfica té una expressió molt nítida en la diversificació dels grups familiars i de l'estructura de les llars. Per damunt de molts altres indicadors, n'hi ha dos de ben clars: disminueix el nombre de persones per llar i augmenta el nombre de persones que viuen soles. Aquest últim aspecte és particularment significatiu en el cas de les persones grans. L'any 1991 vivien soles a Barcelona 54.054 persones de 65 i més anys, les quals representaven el 18,9% del total de població d'aquest grup d'edat. L'any 2001 aquest nombre s'havia incrementat fins a 75.539 persones, que representaven el 23,2% de la gent gran. L'any 2005 són ja 83.104 les persones de 65 i més anys que vivien soles, fet que implica el 25% del total de la gent gran (taula 11).

TAULA 11. Evolució de l'índex de solitud

Grups de població	1991			2001			2005		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Població de 65 i més	285.481	107.676	177.805	325.859	126.467	199.392	332.794	128.917	203.877
Població de 65 i més que viu sola	54.054	8.622	45.432	75.539	13.875	61.664	83.104	16.571	66.533
Índex de solitud 65 i més	18,9	8,0	25,6	23,2	11,0	30,9	25,0	12,9	32,6

Grups de població	1991			2001			2005		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Població de 75 i més	120.071	39.432	80.639	151.403	51.468	99.935	163.865	55.742	108.123
Població de 75 i més que viu sola	26.521	4.104	22.417	44.593	6.953	37.640	54.951	9.253	45.698
Índex de solitud 75 i més	22,1	10,4	27,8	29,5	13,5	37,7	33,5	16,6	42,3

Font: Informació facilitada pel Departament de Recerca i Coneixement, Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

Cal remarcar dos aspectes especialment significatius d'aquest procés evolutiu: **a)** Pel que fa a *franges d'edat*, el nombre de persones de 75 i més anys que viuen soles s'ha doblat al llarg d'aquest període (de 26.521 el 1991 a 54.951 el 2005); d'aquestes, el 85% són dones (45.698). **b)** Pel que fa a la *distribució territorial*, Ciutat Vella es manté com el districte amb els índexs de solitud més elevats; en l'altre extrem se situen les Corts, Sarrià-Sant Gervasi i Horta-Guinardó. Les diferències interterritorials tendeixen a reduir-se: l'any 1991 la distància entre el districte amb més i amb menys índex de solitud era de 12 punts (15 punts entre els majors de 75 anys); l'any 2005 la distància és de 8 punts (10 entre els de 75 i més anys) (taula 12).

TAULA 12. Evolució de l'índex de solitud per districtes

Grups de població	Índex de solitud de 65 anys i més				Índex de solitud de 75 anys i més			
	1991	1996	2000	2005	1991	1996	2000	2005
Ciutat Vella	27,5	29,4	32,0	31,7	32,6	35,9	39,1	40,2
Eixample	20,1	23,5	26,4	27,1	22,7	28,3	32,6	34,4
Sants-Montjuïc	20,2	22,0	25,2	25,8	24,2	28,6	33,4	35,5
Les Corts	15,3	17,8	20,7	22,4	21,9	26,3	26,3	30,2
Sarrià-Sant Gervasi	17,1	20,3	22,5	23,8	20,0	25,5	28,6	30,8
Gràcia	20,6	23,3	26,2	27,2	23,7	28,2	32,1	34,6
Horta-Guinardó	15,6	18,5	20,8	22,7	17,2	22,6	27,2	31,3
Nou Barris	15,9	17,9	20,4	22,7	18,0	23,5	28,3	33,2
Sant Andreu	16,4	18,4	21,7	23,5	19,2	22,9	28,0	32,4
Sant Martí	17,4	18,9	21,6	23,4	20,7	23,8	28,2	32,5
Barcelona	18,9	21,2	23,8	25,0	22,1	26,6	30,6	33,5

Font: Departament de Recerca i Coneixement, Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona. Les dades de 2000 i 2005 són del Padró continu d'habitants.

2.4 Persones grans, discapacitats i dependències

L'índex de discapacitat ens indica el percentatge de persones de 65 i més anys amb certificat de discapacitat emès pel Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya. Les persones majors de 65 anys amb discapacitat administrativament reconeguda mostren una tendència creixent. L'any 2000 hi havia a Barcelona 27.148 persones grans amb certificat de discapacitat, xifra que suposava el 8,2% del total. El 2004, la xifra havia augmentat fins a 43.797 persones, el 13,2% del total (taula 13).

TAULA 13. Índex de discapacitat de la població de Barcelona de més de 65 anys

Grups de població	1991	2000	2004
Població de 65 i més	285.481	331.665	332.794
Població de 65 i més amb discapacitat reconeguda	4.801	27.148	43.797
Índex de discapacitat	1,7%	8,2%	13,2%

Font: Departament de Recerca i Coneixement, Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

El *gènere*, el *grau* i el *tipus* de la discapacitat són totes tres variables rellevants. Del total de persones grans amb discapacitat reconeguda, el 57,35% són dones i el 42,64%, homes. La gran discapacitat afecta el 27,2% dels homes i el 32,1% de les dones amb certificat. Finalment, el 69,3% de les discapacitats reconegudes són de caràcter físic, el 16,8% de tipus sensorial (visuals i auditives), i el 12,9% vinculades a malalties mentals (taules 14 i 15).

TAULA 14. Grau de discapacitat i gènere. Barcelona, població de 65 anys i més. 2004

Grau de discapacitat	1991	2000	2004
	Totals	Homes	Dones
33-64 %	21.574	9.906	11.668
65-74%	9.050	3.681	5.369
75 i més	13.173	5.090	8.083
Totals	43.797	18.677	25.120

Font: Departament de Recerca i Coneixement, Sector de Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

TAULA 15. Tipus de discapacitat entre la població de 65 i més anys. Barcelona 2004

Tipus de discapacitat	De 65 a 74 anys			De 75 o més anys			De 65 o més anys			
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	%	Homes	Dones
Física motòrica	6.939	2.967	3.972	9.457	3.178	6.279	16.396	37,4%	6.145	10.251
Física no motòrica	7.001	4.155	2.846	6.986	3.358	3.628	13.987	31,9%	7.513	6.474
Malaltia mental	1.953	737	1.216	3.701	1.010	2.691	5.654	12,9%	1.747	3.907
Visual	1.781	821	960	3.744	1.448	2.296	5.525	12,6%	2.269	3.256
Auditiva	758	350	408	1.060	477	583	1.818	4,2%	827	991
Psíquica	257	107	150	119	58	61	376	0,9%	165	211
No consta	17	4	13	24	7	17	41	0,1%	11	30
Població amb discapacitat	18.706	9.141	9.565	25.091	9.536	15.555	43.797	100,0%	18.677	25.120

Font: Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya.

La prevalença de la dependència entre la població major de 65 anys a l'Estat espanyol¹ se situa al voltant de la següent distribució: autònoms, el 65,8%; dependents només per a les Activitats Instrumentals de la Vida Diària (AIVD), el 20,8%; i dependents en les Activitats Bàsiques en la Vida Diària (ABVD) i les AIVD, el 13,4%. Si s'apliquen aquests percentatges a les 332.794 persones majors de 65 anys de Barcelona (2004), s'obté la distribució següent: autònoms, 218.979; dependents AIVD, 69.221; i dependents AIVD + ABVD, 44.594.

2.5 Persones grans i vulnerabilitat econòmica

L'any 2005 el salari mínim interprofessional (SMI) se situava en una quantia de 513 euros mensuals (7.182 euros/any). L'indicador de suficiència de rendes (ISR) –definit en l'Acord català per la competitivitat, signat pel govern i els agents socials– se situava en 509 euros mensuals (7.137 euros/any). Ambdues xifres, molt pròximes entre elles, es troben també molt a prop del llindar de vulnerabilitat econòmica de Barcelona –a l'entorn de 500 euros al mes–, és a dir una renda personal equivalent al 60% per sota de la renda mediana de la ciutat.

¹ (CASADO, M.; LÓPEZ, G. (2001) *Vellesa, dependència i atencions de llarga durada. Situació actual i perspectives de futur*. Barcelona: Fundació La Caixa)

Del conjunt de les 390.084 persones més grans de 62 anys a Barcelona, un 31,69% disposaven, a l'inici de l'any 2004, d'uns ingressos mensuals inferiors al salari mínim interprofessional (123.627 persones), i presentaven, per tant, una situació de vulnerabilitat econòmica relativa. La distribució territorial d'aquest col·lectiu és desigual. A la banda alta se situen Ciutat Vella, amb un 42,27%, i Nou Barris, amb un 40,61%. Sants-Montjuïc, Horta-Guinardó i Sant Martí se situen al voltant del 35%. En l'altre extrem de la distribució, Sarrià-Sant Gervasi, les Corts i l'Eixample tenen el 16,77%, el 23,82% i el 25,21% respectivament de persones grans per sota de l'SMI (taula 16). Aquesta distribució territorial reproduïx les pautes generals de desigualtat de renda a la ciutat. Es pot afirmar així, doncs, que els districtes on es concentren els ingressos salarials més baixos són també aquells que presenten més situacions de vulnerabilitat econòmica en la vellesa.

Aquesta incidència de la vulnerabilitat econòmica entre les persones grans s'explica per la *baixa intensitat de protecció del nostre sistema públic de pensions*, el qual es manté com una competència de l'Estat, per bé que el govern de la Generalitat hi pot incidir per mitjà de la seva competència en matèria de prestacions econòmiques assistencials. D'una banda, les pensions contributives mínimes del règim general i les pensions mínimes de viduïtat se situen encara avui per sota de l'SMI i l'ISR (467 euros/mes el 2006), fet que afecta unes 100.000 persones grans a Barcelona. D'altra banda, les pensions del SOVI, les no contributives (PNC-jubilació) i altres modalitats ja molt residuals (Fons d'Assistència Social) se situen en una franja inferior als 350 euros/mes. Cal destacar aquí els 8.646 perceptors/es a Barcelona de PNC de jubilació, que cobraran, l'any 2006, 301,55 euros mensuals (289 euros/mes el 2005).

La modificació a l'alça de les pensions, com a mecanisme de reducció de la vulnerabilitat econòmica, és una decisió competència dels governs català i estatal. En aquest terreny, doncs, el *Programa Municipal per a la Gent Gran no pot incidir directament ni fixar instruments concrets de resposta*. En tot cas, els serveis municipals de participació, promoció, atenció social i acció comunitària, en la mesura que dissenyen vies d'accés preferent per a les rendes més baixes, juguen el paper de prevenir que aquesta vulnerabilitat esdevingui exclusió social i/o relacional de les persones grans.

Cal destacar, finalment, que algunes decisions recents poden tenir un impacte positiu important. **a)** La compatibilitat del SOVI amb la pensió de viduïtat. **b)** El projecte de Llei de prestacions econòmiques de serveis socials del govern de la Generalitat, segons el qual, a finals de 2007, totes les pensions han de situar-se per sobre del 80% de l'ISR, i el 2010 no pot haver-hi cap pensió per sota d'aquest llindar. Els primers passos d'aquesta Llei poden implicar a Barcelona una despesa d'uns 30 milions d'euros que beneficiarien més del 30% del total de les persones grans en situació de pobresa relativa.

TAULA 16. Pensions no contributives de la Seguretat Social. 2005

Districtes	Població 65 i +	PNC jubilació	%
Ciutat Vella	19.864	1.153	58,0
Eixample	60.522	1.494	24,7
Sants-Montjuïc	36.220	966	26,7
Les Corts	16.379	336	20,5
Sarrià-Sant Gervasi	29.017	688	23,7
Gràcia	26.481	669	25,3
Horta-Guinardó	36.718	859	23,4
Nou Barris	37.016	907	24,5
Sant Andreu	27.168	493	18,1
Sant Martí	43.409	904	20,8
Sense adreça		177	
TOTAL	332.794	8.646	26,0

Font: Departament de Benestar i Família. Març 2005

TAULA 17. Nivell d'ingressos de la població de 62 i + anys. 2003

Districtes	Població 62 i +	Ingressos < 1 SMI	%
Ciutat Vella	23.799	10.060	42,27
Eixample	70.519	17.778	25,21
Sants-Montjuïc	42.106	15.449	36,69
Les Corts	19.359	4.611	23,82
Sarrià-Sant Gervasi	34.176	5.732	16,77
Gràcia	31.000	9.028	29,12
Horta-Guinardó	42.882	15.401	35,91
Nou Barris	43.619	17.714	40,61
Sant Andreu	31.932	9.794	30,67
Sant Martí	50.692	18.060	35,63
TOTAL	390.084	123.627	31,69

Font: Base de dades de gestió de la Targeta Rosa

Un apunt final als perfils sociodemogràfics: gent gran i immigració

La presència de persones grans d'origen estranger a Barcelona se situa encara avui molt per sota de la mitjana de la resta de franges d'edat. La immigració que està rebent Barcelona al llarg dels últims anys és una immigració jove. En conseqüència, l'heterogeneïtat cultural de la població de Barcelona té avui un impacte menor en el col·lectiu de gent gran. En concret, de les 230.942 persones estrangeres empadronades a Barcelona a principis del 2005, 5.774 eren més grans de 65 anys, cosa que representa un 2,5% del total d'immigrants i un 1,7% del total de la gent gran de Barcelona. Per col·lectius, el d'origen sud-americà és clarament majoritari, amb 2.138 persones grans (un 37%) seguit de prop pel col·lectiu de la Unió Europea (1.887 persones, el 32,6%). La resta presenta una alta fragmentació, amb tots els orígens per sota del 10%.

Decàleg de síntesi dels perfils de la gent gran de Barcelona

1. A Barcelona viuen 332.794 ciutadans i ciutadanes de 65 i més anys. La projecció de futur en situa el nombre en unes 355.000 persones l'any 2015, amb una pauta de creixement més moderat que el de les dues últimes dècades.
2. El pes relatiu de les persones grans a la ciutat se situa avui al voltant del 21% de la població. Els propers 10 anys, aquest percentatge tendirà a estabilitzar-se, en contrast també amb el creixement dels últims anys (13,4% el 1981; 17,4% el 1991).
3. Després d'un intens increment durant els anys noranta, l'índex d'envelliment –que mesura el nombre de persones grans amb relació a la població infantil (0-14 anys)– s'ha estabilitzat al llarg dels últims 5 anys: al voltant de 180 persones grans per cada cent infants. Els propers 10 anys la tendència serà la reducció, amb una projecció per al 2015 de 147 persones grans per cada cent infants.
4. Més dones que homes grans. El 61,3% de la gent gran de la ciutat són dones: 203.877 ciutadanes l'any 2004. Aquest tret persistirà per bé que amb una lleugera tendència a l'equilibri: el 2015 les dones representaran el 59,8% de la ciutadania gran de Barcelona.
5. Tendència cap a l'equilibri en les pautes territorials de l'envelliment. Els 10 districtes de la ciutat se situen en una franja que va del 19% al 23% de persones grans sobre la seva població total.

6. Més anys de vida. L'esperança de vida en néixer se situa en 76,2 anys per als homes i en 83 anys per a les dones, amb un increment de 3 anys entre 1991 i 2004. Aquest fet provoca també un augment en l'índex de sobreenvelliment –percentatge de 75 i més anys sobre el total de persones grans– que avui és del 49,2% i arribarà al 54,5% l'any 2010. A Barcelona viuen més de 90.000 persones per sobre dels 80 anys.

7. Més persones grans viuen soles. L'any 2005, 83.104 persones de 65 anys i més viuen soles a Barcelona. La gran majoria són dones, 66.533; i la gran majoria també d'edats avançades: 45.698 d'aquestes dones tenen més de 75 anys.

8. Més autònoms que dependents. L'aplicació del supòsit teòric de distribució *autonomia-dependència* ens informa d'uns 220.000 ciutadans/es grans completament autònoms per a les activitats de la vida diària. Unes 45.000 persones grans estan afectades de dependència en alguna dimensió de les activitats bàsiques. La discapacitat se situa al voltant del 13,2% de les persones grans.

9. Unes 123.627 persones grans disposen d'uns ingressos inferiors al Salari Mínim Interprofessional. A Barcelona hi ha al voltant de 9.000 persones grans perceptores de pensions no contributives de jubilació, amb una quantia d'uns 300 euros al mes.

10. De les 230.942 persones estrangeres empadronades a Barcelona a principis del 2005, 5.774 eren més grans de 65 anys, cosa que representa un 2,5% del total d'immigrants i un 1,7% del total de la gent gran de Barcelona.

L'oferta de serveis
i el marc referencial
del Programa

3. L'oferta de serveis per a la gent gran a Barcelona 2005

L'Ajuntament de Barcelona ha anat construint una dimensió d'acció directament vinculada a l'impuls dels drets i de la qualitat de vida de les persones grans de la ciutat. El catàleg municipal de serveis per a la gent gran aglutina 22 serveis estructurats en 5 grans eixos.

1. Serveis de participació social

- Consell Municipal de Benestar Social
- Consell Assessor de la Gent Gran
- Consells i comissions de gent gran dels districtes

3. Serveis d'atenció social a la gent gran

3.1. Serveis socials d'atenció primària

- Centres de serveis socials
- Centre Municipal d'Atenció a les Urgències Socials
- Serveis d'atenció domiciliària
- Servei de teleassistència
- Serveis d'alimentació per a gent gran

3.2. Serveis socials d'atenció especialitzada

- Programa *Respir* d'estades limitades
- Servei d'atenció a les urgències socials de la gent gran
- Habitatges socials per a gent gran
- Centres de dia
- Centres residencials

2. Serveis de promoció social i acció comunitària

2.1. Serveis de promoció social

- Casals i espais municipals de gent gran
- Targeta Rosa
- Programa de vacances per a la gent gran
- Oferta d'activitats socioculturals
  - Programes culturals i de lleure
  - Programes de foment d'hàbits de vida saludable
  - Programes d'impuls a les relacions intergeneracionals
- Xarxa d'hortos urbans
- Suport al moviment associatiu de la gent gran

2.2. Serveis d'acció comunitària

- Accions comunitàries
- Bancs del temps i bancs solidaris
- Viure i Conviure
- Promoció del voluntariat i *Bon veïnatge*

No constitueixen la totalitat de l'actuació municipal, en la mesura que cada districte de la ciutat elabora el seu propi programa d'activitats de gent gran des de la proximitat i la participació i, per tant, amb estructures i ofertes molt dinàmiques. Tot i així, el catàleg de ciutat ofereix una visió ordenada i global que sintetitza les grans opcions de la política municipal orientada al benestar de la ciutadania gran.

3.1 Els serveis de participació social de la gent gran

Les polítiques de benestar de l'Ajuntament de Barcelona s'assenten en un doble paràmetre: **a)** l'opció pel reconeixement normatiu –en l'esfera territorial pertinent– d'un ampli ventall de drets socials com a criteri regulador de l'accés als serveis i les prestacions públiques; i **b)** l'opció per la participació ciutadana en el procés d'elaboració i posada en pràctica de les polítiques socials de proximitat, com a criteri vertebrador d'una manera de fer arrelada en valors d'aprofundiment i qualitat democràtics. Aquest doble paràmetre es troba ben present en les polítiques de gent gran. La ciutadania gran de Barcelona disposa d'un entramat d'espais de participació, estructurats en la doble escala de ciutat i de territori, amb l'objectiu de vehicular necessitats i expectatives, implicar el teixit associatiu de la gent gran en la definició de polítiques, i garantir processos adients de seguiment i avaluació de les accions posades en marxa.

3.1.1 El Consell Municipal de Benestar Social

El Consell Municipal de Benestar Social és l'òrgan consultiu i de participació de l'Ajuntament de Barcelona per al ventall de qüestions relacionades amb el benestar i la cohesió social a la ciutat. El Consell funciona en Plenari, Comissió Permanent i grups de treball. Entre aquests últims figura, des de la creació del Consell l'any 1988, el *Grup de Treball de Gent Gran*, que cada any ha anat elaborant el seu document de recomanacions i propostes. Participen regularment en el Grup de Treball al voltant de 34 entitats de la ciutat. Al llarg del curs 2002-2003, el Grup va debatre i redactar el document sobre els drets i les llibertats de les persones grans amb dependència. Va tractar també l'envelliment des d'una perspectiva de gènere. El tema central del curs 2003-2004 va ser la participació de la gent gran en marcs de proximitat. Alhora, el Grup va analitzar i va fer un conjunt d'aportacions al PAM 2004-2007, una bona part de les quals va ser finalment incorporada. El curs 2004-2005 es va articular a l'entorn de la gent gran i la immigració a Barcelona. Enguany, el Grup de Gent Gran es troba treballant processos d'innovació en la prestació de serveis de promoció i atenció social, a partir de l'aplicació del paradigma de l'envelliment actiu.

3.1.2 El Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

El Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona (CAGG) és l'òrgan consultiu i de participació de l'Ajuntament per al conjunt de qüestions relacionades amb la millora del benestar i la qualitat de vida de la gent gran de la ciutat. L'estructura participativa del Consell té en compte diferents espais: Consell Plenari, Comissió Permanent, comissions de gent gran dels districtes i grups de treball temàtics. Segons dades del 2005, hi participen 289 entitats de la ciutat. El febrer del 2003 va tenir lloc l'última

gran convenció de ciutat, sota el nom *Les veus de la gent gran*, en la qual es van debatre i aprovar diferents propostes d'acció com a resultat del treball dels darrers anys del CAGG. El 2007 el Consell convocarà una nova Convenció de la Ciutadania Gran de Barcelona on s'abordaran el conjunt de qüestions que s'estan treballant actualment agrupades en els diferents eixos temàtics del programa del CAGG.

3.1.3 Els consell i les comissions de gent gran dels districtes

La participació institucional de les persones grans, en clau territorial, s'estructura per mitjà dels consells i comissions de gent gran dels districtes. Són espais d'implicació de la gent gran amb criteris propis i específics d'organització i funcionament. Inicialment neixen com a comissions de treball; a hores d'ara es troben tots en procés d'esdevenir consells de participació, d'acord amb les normes reguladores de ciutat avui vigents. Sis districtes ja han constituït formalment els seus respectius consells de la gent gran. Les tasques que porten a terme els consells i comissions de gent gran estan vinculades majoritàriament a les activitats de promoció social i acció comunitària als seus territoris. D'altra banda, tots participen en el desplegament del *Programa Gent Gran i Participació*, impulsat pel Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona, del qual són membres de ple dret.

TAULA 18. Serveis de Participació Social. Síntesi d'Indicadors

Serveis i programes	Indicadors	2003	2004	2005
- Consell Municipal de Benestar Social (Grup de Treball de Gent Gran)	- Entitats representades al Grup de Treball de Gent Gran	29	30	34
	- Ciutadans/es no associats	2	2	4
	- Sessions del Grup de Treball de Gent Gran	8	8	9
- Consell Assessor de la Gent Gran i consells i comissions de gent gran dels districtes	- Nombre d'entitats participants	235	287	289
	- Nombre de reunions de comissions i grups de treball	76	87	91

3.2 Els serveis de promoció social i d'acció comunitària

La ciutadania gran té un conjunt de necessitats i drets que cal satisfer i impulsar per tal d'esdevenir persones autònomes i lliures. S'estructuren en dues dimensions. D'una banda, les necessitats materials bàsiques: alimentació, habitatge, salut, seguretat... De l'altra, les necessitats d'afecte, relació i amistat, de formació, d'autoestima i creativitat, de participació activa en la comunitat. D'acord amb aquesta doble perspectiva, els serveis municipals de benestar social adreçats a la gent gran han d'incorporar un ampli ventall de programes amb capacitat d'atendre expectatives materials i relacionals, personals i col·lectives, de benestar bàsic i de benestar emocional, de qualitat de vida individual i de participació comunitària.

Els serveis de promoció social i acció comunitària se situen precisament de ple en la dimensió afectiva, creativa, relacional i col·lectiva que travessa la vida quotidiana de la gent gran. Són serveis orientats a dinamitzar i omplir de sentits i continguts la vida de les persones grans per mitjà d'espais de sociabilitat, de lleure, de formació continuada... I són també serveis adreçats a activar les voluntats d'implicació de les persones grans en l'esfera col·lectiva dels seus propis barris i del conjunt de la ciutat, a fer possible, en síntesi, una ciutadania gran activa, cívica i compromesa amb la construcció d'una ciutat inclusiva, solidària i convivencial.

3.2.1 Els serveis de promoció social de la gent gran

3.2.1.1 Els casals i espais municipals de gent gran

La ciutat de Barcelona disposa de 57 casals i espais municipals adreçats a la gent gran amb l'objectiu d'afavorir la plena integració social de les persones grans, la prevenció de situacions d'aïllament social, el foment de la relació i la promoció de la participació activa en la vida de la comunitat. Barcelona necessita, per tal d'activar el capital social de la gent gran, espais de relació, d'intercanvi i de formació, punts de trobada on poder tenir i mantenir bones relacions i compartir interessos diversos, espais solidaris amb els altres i amb l'entorn, espais coneixedors i parts actives del que passa més enllà de l'equipament en si, al barri i a la ciutat, i amb capacitat d'adaptació a les noves realitats. La Convenció *Les veus de la gent gran* l'any 2003 va proposar l'impuls d'un pla de ciutat que articulés les millores necessàries a molts casals de Barcelona. Actualment, el Pla s'està portant a terme. S'ha elaborat ja el Model de Casal Municipal de Gent Gran i s'ha efectuat una primera selecció d'equipaments, a tots els districtes de la ciutat, on es concretarà el procés de canvis.

3.2.1.2 La Targeta Rosa

La Targeta Rosa és un programa municipal de gent gran que funciona com a instrument de garantia i foment del dret a la mobilitat de les persones grans i, més enllà, com a mecanisme de promoció, activació i participació de la gent gran. Es concreta en un document acreditatiu que, en funció dels ingressos econòmics, permet la utilització gratuïta o semigratuïta dels transports municipals a les persones grans de la ciutat. És un servei ja consolidat que arriba a un sector molt important de la població i que constitueix un mitjà per estimular la socialització i l'ús i el gaudi de la ciutat per part de les persones grans. Els darrers anys s'ha produït un gran salt endavant en la taxa de cobertura del programa, tot baixant progressivament l'edat d'accés (situada avui en els 60 anys). També s'ha avançat en el tipus i el ventall de les prestacions socioculturals a què dona dret la Targeta Rosa, més enllà de la mobilitat.

3.2.1.3 El Programa de vacances per a la gent gran

Una iniciativa de ciutat ben consolidada és el *Programa de vacances per a la gent gran*, el qual, en conveni amb l'IMSERSO, permet a 2.000 persones grans de la ciutat amb ingressos econòmics inferiors a l'IPREM (469,80 € mensuals el 2005) gaudir d'un viatge de vacances a un preu per sota de la meitat del seu cost.

3.2.1.4 L'oferta d'activitats socioculturals

A. Els programes culturals i de lleure

Aquesta línia d'actuació ofereix, promou i facilita l'accés de la gent gran a un conjunt d'activitats diverses de lleure cultural i formatiu: tallers, cursos, jornades, conferències, exposicions, actes de cultura popular i tradicional... L'àmbit territorial d'aquesta oferta pot ser tant de ciutat com, de forma molt majoritària, de districtes. Alhora, tant la iniciativa com la gestió de les activitats pot ser directament municipal –a través de la xarxa de serveis de proximitat– o bé en cooperació amb el teixit associatiu. D'altra banda, l'oferta cultural de Barcelona (museus, cinemes, música, arts escèniques...) obre un ampli ventall de possibilitats per a les persones grans. Les polítiques municipals vetllen per tal que aquesta oferta es posi realment a l'abast de la gent gran per mitjà de programes concertats de preus assequibles i d'horaris adients.

B. Els programes de foment d'hàbits de vida saludable

Aquesta línia d'actuació es desplega bàsicament en tres tipus d'activitats. En primer lloc, els *programes de pràctica esportiva i d'activitats físiques* de gent gran. Són programes que es porten a efecte en un mínim de dues sessions setmanals d'una hora, al llarg de nou mesos a l'any, dinamitzats per professionals amb titulació esportiva, i que tenen lloc bé en instal·lacions municipals (esportives, centres cívics, casals i espais de gent gran), bé en espais d'entitats que reben suport públic per tal de desenvolupar-los. En segon lloc hi ha els *programes de salut i prevenció de riscos*, molt consolidats als districtes en forma de cicles, jornades i tallers, i orientats a

promoure la salut física, psíquica i social entesa no sols com l'absència de malaltia sinó com una manera de fer, de ser i de viure amb una actitud positiva davant del procés de l'envelliment. I en tercer lloc hi ha els *tallers d'entrenament de la memòria* on, a través del desenvolupament grupal d'una sèrie d'exercicis, es proporcionen estratègies útils per pal·liar les dificultats que es presenten en relació amb la memòria durant l'envelliment.

C. Els programes d'impuls a les relacions intergeneracionals

Aquesta línia d'actuació promou accions conjuntes entre persones grans i infants o joves orientades a un millor coneixement mutu i a la valoració i el reconeixement en positiu de l'aportació de la gent gran com a actiu social de la ciutat. Es concreta, entre altres iniciatives, en programes de recuperació de la memòria històrica per part de la gent gran com a eina pedagògica complementària del projecte curricular de l'àrea social a l'escola, o en visites d'infants a la xarxa d'horts urbans conreats per gent gran a la ciutat.

3.2.1.5 La xarxa d'horts urbans

Els Horts Urbans és un programa de participació iniciat per Parcs i Jardins l'any 1998 amb la posada en marxa de l'hort de Can Mestres. El programa va destinat a les persones grans de la ciutat i té com a objectiu afavorir la integració i la col·laboració dels ciutadans i les ciutadanes en activitats de millora ambiental alhora que contribueix a la promoció de la vida activa i saludable del col·lectiu de gent gran. El programa preveu la realització de visites comentades pels conreadors mateix als escolars. A finals de l'any 2004 l'Ajuntament de Barcelona disposa de 169 parcel·les de conreu distribuïdes en sis horts urbans de cinc districtes de la ciutat.

3.2.1.6 El suport al moviment associatiu de la gent gran

Barcelona compta amb un important teixit d'entitats que articulen la vida associativa i la implicació ciutadana de la gent gran. Aquest teixit és un valor fonamental que l'Ajuntament valora, respecta i al qual fa costat. Els mecanismes de suport municipal al moviment associatiu de la gent gran són de tres tipus: **a)** suport *infraestructural*, bé per mitjà de la cessió d'ús d'equipaments municipals, bé a través de suports concrets a la millora dels equipaments associatius; **b)** suports *tècnics*, per mitjà de professionals i equips municipals que treballen en la consolidació de programes i serveis compartits amb les entitats; i **c)** suports *econòmics*, per mitjà de convenis i subvencions a entitats, ja sigui de ciutat o de territori. Al llarg dels últims anys, l'Ajuntament ha signat convenis amb més de 100 entitats vinculades a la gent gran pels serveis que presten i els ha subvencionat projectes, tot per un valor proper a 1 milió d'euros anuals.

3.2.2 Els serveis d'acció comunitària

3.2.2.1 Accions comunitàries

El Marc Municipal per a l'Acció Comunitària defineix l'acció comunitària a Barcelona en una triple dimensió: **a)** els *Plans de Desenvolupament Comunitari* (PDC), actualment en marxa a 11 barris de la ciutat; **b)** els *processos comunitaris de barri*, alguns d'ells embrió de futurs plans de desenvolupament comunitari, actualment en marxa a uns 10 territoris de Barcelona; i **c)** les iniciatives de *Treball Comunitari* que porten a terme els serveis socials d'atenció primària, actualment unes 55 accions. En els tres tipus de pràctiques comunitàries, la presència de la gent gran és cada cop més evident. Alguns dels PDC o dels processos de barri tenen l'atenció a la gent gran com a eix vertebrador de l'acció. El *Pla Integral de la Gent Gran de la Barceloneta* o el *Programa de Bons Veïns i Veïnes de les Corts* en són una bona mostra. D'altra banda, un mínim de 7 projectes comunitaris de l'atenció primària tenen avui la gent gran com a col·lectiu d'atenció específic o preferent.

3.2.2.2. Accions comunitàries d'intercanvi i solidaritat

Una segona modalitat d'accions comunitàries la constitueixen tot un seguit de serveis, com els *Bancs del temps i els Bancs solidaris*, el programa *Viure i Conviure*, i la *Promoció del voluntariat i del bon veïnatge* basats en l'intercanvi i/o la solidaritat.

A. Els bancs del temps i els bancs solidaris

Conformen un projecte orientat a crear espais per compartir, apropar les persones i desenvolupar la pràctica de valors de cooperació i solidaritat. No és un projecte específic de gent gran, però té una forta dimensió de gent gran i alhora de gènere. Es tracta bàsicament d'intercanviar necessitats per habilitats, sense cap mediació dinerària, fent del temps l'únic criteri de mesura del valor dels serveis prestats i rebuts. La persona que presta un servei per tal de cobrir una necessitat d'una persona veïna esdevé creditor del Banc per valor del temps dedicat. Aquesta persona té dret a rebre un servei per part d'algú amb capacitat d'oferir-lo que prèviament hagi esdevingut deutor del Banc com a receptor d'un servei. En síntesi, s'enforteixen els vincles de suport i reciprocitat, es teixeixen solidaritats quotidianes que reforcen el capital social dels barris. Les persones grans, en la mesura que perden certes habilitats instrumentals però disposen de temps per tal d'oferir a la comunitat, solen estar cada cop més presents en les experiències dels bancs del temps i els bancs solidaris existents als barris de la nostra ciutat.

B. El programa Viure i Conviure

Es tracta d'un programa que parteix d'un conveni entre l'Ajuntament i la Fundació Viure i Conviure de Caixa Catalunya. És un programa de convivència intergeneracional, on participen persones grans soles i joves estudiants que són posats en contacte i decideixen posar en marxa una experiència d'habitatge compartit. La persona gran resol les seves necessitats de companyia, la persona jove resol les seves necessitats d'allotjament a Barcelona. A canvi d'aquest allotjament gratuït, l'estudiant es compromet a donar suport i compartir determinats moments de la vida quotidiana amb la persona gran. Aquest programa va néixer al districte barceloní de l'Eixample i ara es troba ja present i ben implantat en el conjunt de districtes de la ciutat. Al llarg dels últims anys ha anat adoptant també una clara dimensió intercultural en la mesura que bona part dels estudiants que hi participen són joves de països d'Amèrica Llatina, de l'Est d'Europa i fins i tot de països asiàtics amb residència temporal a Barcelona.

C. La promoció del voluntariat i el bon veïnatge

En el marc de l'acció municipal en matèria de voluntariat l'Ajuntament desenvolupa un programa de *promoció del voluntariat* amb l'objectiu de donar suport a les entitats de voluntariat social i promoure així la captació, la formació i l'enquadrament de voluntaris i voluntàries per tal que la ciutadania s'impliqui en la millora de la qualitat de vida de la ciutat a través de l'acció voluntària. S'impulsa la promoció del voluntariat, entre altres mecanismes, per mitjà de convenis amb les entitats especialitzades. El del voluntariat no és un àmbit específicament relacionat amb la gent gran, però aquesta hi és cada cop més present. D'altra banda, *la promoció del bon veïnatge* és una línia d'actuació que s'orienta de forma específica a definir un model comunitari de suport per a les persones grans que viuen en solitud no volguda i que es troben en risc d'exclusió. Aquest model atén necessitats quotidianes de les persones grans i ho fa tot potenciant la solidaritat dels veïns i les veïnes que esdevenen agents actius de suport, companyia, atenció i afecte. El Bon Veïnatge s'inicia a Barcelona en el marc d'un programa pilot de la UE, i s'experimenta al Nucli Antic. Avui, amb les adaptacions oportunes, s'està estenent a altres barris de la ciutat.

TAULA 19. Serveis de Promoció Social i Acció Comunitària

Serveis i programes	Indicadors	2003	2004	2005*
- Casals i espais municipals de gent gran	- Nombre de casals municipals de gent gran	54	56	57
	- Nombre d'aules informàtiques amb conveni	7	8	9
- Targeta Rosa	- Nombre de targetes roses en circulació	261.846	262.706	261.377
	- % de targetes roses en modalitat gratuïta	54%	53%	52%
- Programa de vacances	- Nombre de sol·licituds	1.952	3.386	3.200
	- Nombre de viatges fets	1.693	1.714	1.719
- Oferta d'activitats socioculturals	- Nombre de persones participants	137.843	158.024	159.304
- Activ. de foment d'hàbits saludables	- Nombre d'hores de tallers d'entrenament de la memòria oferts	432	659,30	646,30
- Xarxa d'hortos urbans	- Nombre d'hortos urbans en la xarxa	4	5	9
	- Nombre de persones grans implicades	129	153	169
- Suport al moviment associatiu	- Nombre d'entitats que reben subvenció	96	91	110
- Programa Viure i Conviure	- Nombre de convivències intergeneracionals	97	110	125
- Accions comunitàries d'intercanvi i solidaritat	- Nombre de bancs del temps a Barcelona	4	5	5
	- Nombre de persones participants	253	300	440
	- Nombre de plans de desenvolupament comunitaris	6	7	11

(*) Dades pendents de tancament definitiu en alguns casos.

3.3 Els serveis d'atenció social a la gent gran

Els serveis municipals d'atenció social a les persones grans s'estructuren en dos nivells: **a)** l'*atenció primària*, que suposa el punt d'accés immediat al sistema de serveis socials i orienta i dóna suport a les persones grans per mitjà d'un conjunt de recursos que els possibiliten seguir desenvolupant les activitats de la vida diària en el seu entorn més proper i amb bons nivells de qualitat de vida, i **b)** l'*atenció especialitzada*, que implica suport assistencial d'intensitat variable en funció del procés de pèrdua d'autonomia de la persona gran i que els equipaments d'aquesta xarxa (habitatges amb serveis, centres de dia, residències...) es posin al servei d'itineraris d'atenció el més personalitzats possible amb l'objectiu de garantir la qualitat de vida de les persones grans en situació de dependència.

3.3.1 Els serveis d'atenció social primària

3.3.1.1 Els centres municipals de serveis socials

El centres municipals de serveis socials són l'equipament base de referència de la xarxa d'atenció social. Operen com a punt d'accés al sistema en el conjunt de barris de la ciutat (33 centres a Barcelona). Els serveis que ofereixen a les persones grans, per mitjà dels equips multidisciplinaris que hi treballen, són, en síntesi, els següents: **a)** informació, orientació i assessorament en relació amb problemes personals i familiars; **b)** assessorament jurídic i psicològic; **c)** tractament i abordatge sostingut, de caràcter personal, familiar o grupal, de problemàtiques complexes; **d)** accés als serveis socials d'atenció domiciliària i de teleassistència; **e)** tramitació i accés a recursos d'atenció especialitzada a persones grans de l'Ajuntament o d'altres administracions; i **f)** vinculació de les persones grans al teixit associatiu del barri per tal de generar inclusió relacional i participació en la comunitat.

3.3.1.2 El Centre Municipal d'Atenció a les Urgències Socials (CMAUS)

És un centre d'atenció permanent –les 24 hores del dia tots els dies de l'any– que atén i dóna resposta a les situacions d'urgència i/o d'alt risc social que es produeixen fora dels horaris d'atenció normalitzada dels centres de serveis socials. El CMAUS opera a partir d'un equip multidisciplinari de professionals i per mitjà d'un ventall de serveis: **a)** el *telèfon 900 d'urgències socials*, un telèfon gratuït que funciona les 24 hores del dia, cada dia de l'any, adreçat a donar informació i facilitar l'accés als recursos socials de la ciutat; **b)** el *servei mòbil d'atenció social d'urgències*, que actua davant d'una situació d'urgència o d'alt risc desplaçant-se al lloc on es troba la persona gran afectada i proporcionant-li *in situ* l'ajuda que calgui (atenció a les necessitats bàsiques de la vida diària, acompanyaments puntuals a persones amb dificultats, atenció a caigudes, etc.); **c)** l'*acolliment d'urgències*, que facilita allotjament o acolliment residencial a causa d'una situació problemàtica que requereix una atenció urgent.

3.3.1.3 Els serveis d'atenció domiciliària

Estan configurats per un conjunt de serveis adreçats a persones i famílies que necessiten suport en les activitats de la vida diària. Es presten al propi domicili de la persona atesa a fi de prevenir i/o disminuir el deteriorament de les condicions i la qualitat de vida i amb l'objectiu últim de garantir a la persona un envelliment digne en el seu entorn habitual, en el marc de les seves relacions afectives, familiars i comunitàries. Els serveis d'atenció domiciliària funcionen com un conjunt integrat de prestacions que es reben en funció de la situació concreta de cada persona gran:

- **Atenció personal a la llar:** suport personal a les activitats bàsiques i a les necessitats de relació i d'integració de la persona gran en l'entorn.
- **Neteja de la llar:** servei destinat a mantenir en condicions d'higiene i bon manteniment la llar de la persona atesa.
- **Compres i àpats a domicili:** lliurament al domicili de la persona gran de les compres d'aliments i altres productes de consum, i garantia d'una alimentació diària suficient, equilibrada i ben preparada.
- **Bugaderia:** servei de recollida de la roba bruta al domicili de la persona gran atesa, i lliurament de la roba neta plegada i planxada.
- **Arranjament d'habitatges:** servei que facilita els mitjans necessaris per tal de fer petites obres i reparacions a l'habitatge de les persones grans.

Els serveis d'atenció domiciliària de la xarxa municipal es complementen amb els serveis que, per conveni, duen a terme entitats d'acció social (Amics de la Gent Gran, Càritas, Creu Roja...), amb les experiències de cooperació i integració intersectorial amb el sistema de salut i amb els serveis domiciliaris prestats a les persones que accedeixen als habitatges tutelats per a gent gran.

3.3.1.4. El servei municipal de teleassistència

La teleassistència és un servei fonamentalment adreçat a persones fràgils o amb algun grau de dependència que viuen temporalment o permanentment soles i, que per causa de la seva situació personal, edat o estat físic, poden requerir una atenció puntual d'urgència durant les 24 hores del dia tots els dies de l'any. Té com a finalitat que aquestes persones puguin continuar vivint al seu domicili sense sentir-se aïllades i en les millors condicions possibles. El servei consisteix en un dispositiu domèstic d'alarma connectat, mitjançant la línia telefònica, a un centre receptor que permet, davant d'una situació urgent i només prement un botó, establir contacte amb

professionals especialitzats preparats per tal de donar una resposta immediata al problema i activar el recurs d'urgència més adient a la situació: desplaçar al domicili de l'usuari una unitat mòbil, localitzar els familiars o les persones de contacte, activar altres serveis d'urgència (061, Bombers, Guàrdia Urbana...), etc.

3.3.1.5 Serveis d'alimentació

Són serveis que proporcionen àpats elaborats a persones grans fora del domicili habitual de la persona, amb el doble objectiu de: **a)** garantir una alimentació suficient, adequada, sana i equilibrada; **b)** afavorir espais relacionals que evitin situacions d'aïllament. Els serveis d'alimentació per a gent gran es presten en alguns dels casals i espais de gent gran de la xarxa municipal (sobretot als districtes de l'Eixample i Ciutat Vella), en alguns equipaments municipals (residències i habitatges tutelats), i en altres centres de caràcter privat amb els quals s'arriba a acords de col·laboració.

3.3.2 Els serveis socials d'atenció especialitzada

3.3.2.1 Programa Respir d'estades temporals

El Respir és un programa adreçat a les persones més grans de 65 anys amb dependència que viuen a casa seva i necessiten de l'ajut temporal d'un servei residencial que cobreixi l'absència de la persona cuidadora habitual, sobrevinguda per causa d'una malaltia, intervenció quirúrgica, accident, esgotament o altres possibles circumstàncies. L'estada temporal pot ser de dos mesos al llarg de l'any i per a períodes mínims de 15 dies, i la tramitació es fa sempre a través dels centres d'atenció social.

3.3.2.2 El Servei d'Acolliment i Urgències per a la Velleja (SAUV)

El SAUV és un servei que facilita acolliment residencial de caire temporal a les persones grans que es troben en situació d'urgència social. Cobreix les 24 hores del dia, tots els dies de l'any. Ofereix assistència a les activitats de la vida diària, mentre es fa una exploració del cas i s'arriba a una valoració diagnòstica que permeti l'orientació adequada i possible (retorn al domicili, ingrés en residència...). Els ingressos es porten a terme a través del Centre Municipal d'Atenció a les Urgències Socials (CMAUS). Es considera una situació d'urgència social quan es donen les següents circumstàncies: **a)** succés precipitant, intern o extern a la persona, com la pèrdua de l'habitatge, la desaparició sobtada de la persona cuidadora, la desatenció o el maltractament, l'expulsió de la llar, la pèrdua d'autonomia; **b)** requisit d'atenció immediata; **c)** acolliment residencial com a única resposta vàlida, atesa la insuficiència o inadequació de qualsevol altre recurs.

3.3.2.3 Habitatges per a gent gran

Una de les dimensions clau que afecta directament la qualitat de vida de les persones grans de la ciutat és l'habitatge. L'envelliment de les persones a casa seva comporta normalment també un envelliment de l'habitatge on viuen, fet que implica sovint unes condicions d'habitabilitat deficientes, ja sigui en l'àmbit de l'accessibilitat o d'altres condicions infraestructurals que minven l'autonomia personal. Les polítiques d'habitatge social de l'Ajuntament de Barcelona han fet possible la construcció d'habitatges específics per a persones grans autònomes però amb problemes d'habitabilitat als seus domicilis particulars. Existeixen dues modalitats d'habitatges socials per a gent gran:

A. Habitatges tutelats

Són petits habitatges o apartaments d'una o dues habitacions, cuina i bany preparats per tal de viure-hi dues persones, que disposen d'una sèrie de serveis complementaris (consergeria, menjador, bugaderia, neteja...) per tal que les persones –tot i necessitar de suports– puguin continuar la seva vida independent el màxim de temps possible.

B. Habitatges amb serveis

Són equipaments destinats a la gent gran –construïts com a resultat d'una estreta col·laboració entre el Patronat Municipal de l'Habitatge i el Sector de Serveis Personals– que disposen d'una sèrie de serveis complementaris (consergeria, bugaderia, neteja...) i conformats per: **a)** petits apartaments d'un dormitori adreçats a persones de més de 60 anys, amb una superfície de 40 m² a 50 m²; **b)** apartaments de dos dormitoris, amb una superfície de 55 m² a 69 m², adreçats a persones de més de 60 anys amb fills discapacitats sota la seva responsabilitat. Tots són cedits en règim d'ús i habitació, i ofereixen un servei d'acolliment alternatiu a persones grans autònomes afectades per circumstàncies sociofamiliars que els han portat a deixar la llar o no els permeten seguir en l'habitatge habitual.

3.3.2.4 Els centres de dia

Els centres de dia formen part de la xarxa d'equipaments col·laboradors de l'Institut Català de Serveis Socials (ICASS) de la Generalitat, i faciliten la cura integral de les persones grans en règim diürn. Es configuren com un recurs intermedi entre l'atenció domiciliària i l'ingrés en un equipament residencial. Es treballen tant els aspectes més directament assistencials com aquells altres adreçats a la promoció dels nivells d'autonomia personals; s'hi fan també tasques preventives i d'estimulació d'habilitats i capacitats cognitives i relacions. Els centres de dia permeten una atenció integral adequada al llarg d'unes hores determinades, fet compatible i complementari amb el retorn al domicili en acabar la jornada i amb les tasques de cura i suport familiar més enllà de l'horari laboral.

3.3.2.5 Els centres residencials

Són equipaments adreçats a persones grans que sovint presenten una limitació important de la seva autonomia funcional i/o es troben en unes circumstàncies que fan que els serveis d'atenció domiciliària o diürns resultin insuficients. Ofereixen serveis preventius, assistencials i rehabilitadors d'alta intensitat que permetin aturar o millorar el grau de dependència funcional. L'Ajuntament de Barcelona és titular de quatre equipaments residencials que formen part de la xarxa de residències col·laboradores de l'Institut Català de Serveis Socials (ICASS) de la Generalitat de Catalunya.

El 13 de juliol del 2005 la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona van signar un Conveni per mitjà del qual, entre els anys 2005 i 2007, es construiran 10 noves residències assistides amb un increment aproximat de 1.200 places i 10 centres de dia integrats al mateix edifici, amb un increment de 320 places.

TAULA 20. Serveis d'atenció social a les persones grans. Síntesi d'indicadors

Serveis i programes	Indicadors	2003	2004	2005(*)
- Centres de serveis socials	- Nombre de persones grans ateses	15.857	15.814	20.047
- Serveis d'atenció domiciliària	- Servei d'atenció personal a la llar - Serveis de neteja, àpats i bugaderia	5.121 999	5.473 1.383	6.126 1.923
- Servei de teleassistència	- Nombre de persones ateses	3.676	4.373	7.173
- Serveis d'alimentació	- Nombre de places diàries ofertes	65	355	405
- Programa Respir d'estades temporals	- Nombre de persones ateses	266	309	379
- Servei d'acolliment d'urgències (SAUV)	- Nombre de persones ateses	196	235	355
- Habitatges per a gent gran	- Nombre d'habitatges existents - Nombre de persones acollides	138 157	363 371	562 651
- Centres de dia	- Nombre de places públiques existents	697	729	793
- Centres residencials	- Nombre de places públiques existents	1.580	1.692	1.876

4. El marc referencial del Programa Municipal per a la Gent Gran

4.1 El marc legal i competencial dels serveis municipals per a la gent gran

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya atorga a la Generalitat de Catalunya la competència exclusiva en matèria d'assistència social i la competència en el desenvolupament legislatiu i l'execució de la legislació bàsica de l'Estat en l'àmbit de la Seguretat Social.

L'actual Sistema Català de Serveis Socials està regulat per la Llei 4/1994 i per un conjunt de decrets legislatius que la despleguen concretant l'estructura dels diferents serveis, la projecció d'aquests al territori i el nivell de l'administració pública competent. D'aquí es deriva l'articulació de l'actual sistema de serveis socials distribuït en tres escales d'atenció: la primària (de competència exclusiva de l'administració local en municipis amb més de 20.000 habitants), l'especialitzada de segon nivell (de competència dels Serveis Comarcals), i, finalment, l'atenció de tercer nivell (atribuïda als Sectors Regionals).

L'aprovació de la Carta Municipal de Barcelona l'any 1998 implica l'establiment d'un *marc legal propi* en matèria de serveis socials que singularitza el règim de Barcelona. L'article 107 de la Carta Municipal estableix que el municipi de Barcelona es constitueix en Sector Regional en matèria de serveis socials, la qual cosa implica, més enllà de la prestació de l'atenció primària, la gestió dels serveis d'atenció social especialitzats. L'article 61.7 fixa la creació, entre la Generalitat i l'Ajuntament, del Consorci de Serveis Socials, encarregat d'elaborar la planificació general i la gestió dels serveis de tercer nivell. Finalment, l'article 61 deixa obertes les opcions d'integrar la gestió de tots els serveis en el Consorci o bé crear un ens personalitzat (amb majoria municipal en els òrgans de govern) que podria gestionar les competències municipals i, per delegació, també les del Consorci.

L'Acord de Govern de la Generalitat de Catalunya 2003-2007 estableix com un dels principals compromisos l'elaboració d'una nova llei de serveis socials a Catalunya. A hores d'ara, l'avantprojecte d'aquesta llei preveu que Barcelona haurà de seguir tenint la consideració d'àmbit regional, amb la correlativa atribució competencial que s'estableixi. Resta pendent de precisar la fórmula de gestió de les competències tenint en compte la constitució del Consorci.

El Govern de l'Estat ha aprovat el Projecte Llei de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones amb dependència, que suposarà un pas endavant imprescindible per garantir i millorar la protecció i els drets socials de les persones grans, entre altres col·lectius. Aquesta llei haurà d'aclarir els principis, els criteris i les accions de coordinació entre els dos sistemes principalment implicats: el de salut i el de serveis socials, per tal de facilitar una atenció integral adequada i suficient a les necessitats plantejades.

El passat mes de setembre del 2005 la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona van acordar l'aprovació dels estatuts i la posada en marxa del *Consorti de Serveis Socials de Barcelona*, amb l'objectiu compartit per ambdues institucions de millorar i expandir l'oferta de serveis socials a la ciutat de forma ordenada, estructurada i amb una clara voluntat de satisfer de forma progressiva les necessitats dels ciutadans i les ciutadanes de Barcelona.

4.2 Les propostes dels Consells de Participació Social

4.2.1 El Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona

La Convenció *Les veus de la gent gran* celebrada l'any 2003 com a resultat dels processos participatius articulats pel Consell Assessor de la Gent Gran, va acordar un seguit de propostes per ser desplegadas al llarg del període 2003-2007 a l'entorn de quatre eixos de treball:

A. Afavorir i ampliar la participació de la gent gran

- Promoció de tallers o seminaris de participació com a eina que estimuli nous coneixements i experiències.
- Ampliació del Consell Assessor de la Gent Gran a nous membres: entitats i ciutadania no organitzada.
- Impuls de la presència activa de la gent gran en els processos participatius dels districtes i dels barris.
- Estímul als processos de participació intergeneracional.
- Creació d'espais d'intercanvi d'experiències de participació, i creació de la Xarxa Gran com a plataforma d'intercanvis d'experiències de participació de la gent gran a la ciutat, als seus barris i districtes. La Xarxa ha d'estar dotada d'un suport informàtic i telemàtic.

B. Casals i espais municipals de gent gran

- Potenciar la participació activa de la gent gran associada i impulsar la renovació periòdica dels òrgans de gestió.
- Afavorir la paritat entre homes i dones en els òrgans de direcció i gestió.
- Impulsar activitats intergeneracionals i tot tipus d'experiències innovadores.
- Fomentar l'intercanvi d'informacions i activitats entre centres i promoure una xarxa de casals d'àmbit de ciutat.
- Informatitzar els casals i enfortir-los des dels punts de vista tècnic i logístic.

C. Participació en la definició dels serveis

- Aposta per serveis de qualitat on la gent gran se senti escoltada, respectada i valorada al màxim nivell.
- Articulació de processos que permetin a les persones grans participar en el disseny dels serveis d'atenció domiciliària i en el conjunt d'equipaments d'atenció especialitzada, ja siguin habitatges, centres de dia o centres residencials.

D. Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència

- Valoració del Document com a eina de millora de la qualitat de vida de les persones grans amb dependència per tal d'aconseguir la sensibilització social i crear una cultura dels drets.
- Actualització constant del Document i difusió continuada d'aquest en els diversos àmbits: gent gran, familiars, professionals i col·lectius de totes les edats.

4.2.2 El Consell Municipal de Benestar Social de Barcelona

Més enllà del marc de propostes generat en la Convenció *Les veus de la gent gran*, el Grup de Treball de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social ha seguit desenvolupant també la seva tasca de debat, reflexió i construcció de propostes. Al llarg dels dos darrers anys, el Grup ha treballat bàsicament al voltant de dues temàtiques: l'atenció domiciliària a la gent gran i la interconnexió emergent entre les realitats de la immigració i de l'envelliment a la ciutat de Barcelona. El resultat d'aquests treballs es pot sintetitzar en les propostes següents:

A. El nou model de serveis d'atenció domiciliària

- Concretar la noció *la persona al centre del sistema* en el desplegament del nou model, i donar suport als professionals i a les persones grans per a la seva aplicació.
- Tenir en compte l'experiència de les entitats que treballen en iniciatives per *facilitar el manteniment de la persona gran a casa*, proveint serveis professionals, de voluntariat, i de suport i formació als cuidadors familiars.
- Impulsar i promoure *iniciatives de participació* per part de les *persones grans, usuàries i no usuàries* dels serveis, a més a més de l'aplicació d'enquestes de satisfacció.

B. Immigració i envelliment

- Elaborar *materials didàctics* adreçats a les entitats de gent gran amb la finalitat de facilitar el debat, la sensibilització i la implicació activa de les persones grans en activitats de caràcter intercultural.
- Portar a terme un *estudi* que permeti conèixer i aprofundir sobre les *experiències d'interrelació* entre les *entitats de gent gran* i les persones immigrades.
- Difondre les *bones pràctiques* d'experiències de *treball comunitari en l'àmbit de la immigració*, amb participació de la gent gran.
- Promoure projectes pilot:
  - a) *Projecte avis substituïts*: a través del qual les persones grans aportin als fills i les filles de persones immigrades accions de voluntariat de suport a activitats escolars, cangurs, etc.
  - b) Un projecte en què les dones grans autòctones donin classes de *cuina* a persones immigrades joves.

4.3 El Programa d'Actuació Municipal 2004-2007

El Programa d'Actuació Municipal 2004-2007, aprovat en Consell Plenari Municipal al mes d'abril de 2004, detalla els objectius per a la gent gran de la ciutat per al quadrienni 2004-2007. Inclou disset compromisos de treball, englobats en un objectiu estratègic:

«Garantir el dret a un envelliment digne, posant a l'abast de la gent gran els recursos i serveis que facin possible el màxim d'autonomia personal, l'enfortiment de les relacions d'atenció i bon veïnatge, i la promoció de les dinàmiques participatives, intergeneracionals i de protagonisme ciutadà».

Les propostes aprovades pel Consell Plenari s'han agrupat a l'entorn de quatre grans eixos:

- **LA PROMOCIÓ SOCIAL I LA PARTICIPACIÓ CIUTADANA DE LA GENT GRAN**

És un objectiu prioritari d'aquest període impulsar, millorar i consolidar els programes, serveis i actuacions de promoció social i acció comunitària, amb la participació de la gent gran de la ciutat. És a partir d'aquesta base que es proposen les millores i ampliacions següents:

- Ampliar i enfortir el Consell Assessor de la Gent Gran, dotant-lo de més pluralisme i efectivitat en tant que espai de referència per a la participació i la plena implicació personal i associativa en les polítiques municipals de gent gran. Assegurar la continuïtat del procés participatiu *Les veus de la gent gran* tot fent operatius els acords de la Convenció. Establir mecanismes de seguiment de la carta de drets i llibertats de les persones grans amb dependència. Promoure la veu dels col·lectius de persones grans més desfavorides.
- Impulsar i potenciar estratègies d'acció comunitària en l'àmbit dels barris com a mecanismes d'enfortiment relacional i resolució de necessitats degudament coordinades amb els serveis socials municipals. Extensió del programa *Bon veïnatge* i d'altres pràctiques comunitàries en l'àmbit de la gent gran
- Impulsar i desenvolupar un pla de voluntariat dins del col·lectiu de la gent gran, i fer possible que les persones en condicions de poder ajudar altres persones grans o en situació de dependència, trobin el suport públic necessari per poder fer efectiu el seu compromís.

- Desenvolupar un programa d'acció, de caràcter estratègic, per tal de redefinir de forma participativa —incorporant les realitats de dones i homes— les funcions i els objectius dels casals i espais municipals de gent gran sobre la base d'una realitat social i organitzativa canviant.
- Incrementar la cobertura i el ventall de prestacions de la Targeta Rosa, entesa com a mecanisme de promoció, activació i participació de la gent gran en la vida de la ciutat.
- Fomentar, en l'àmbit de l'atenció primària, l'educació per a la salut de la gent gran incidint sobre els factors de risc del col·lectiu al qual pertanyen i promovent hàbits saludables amb la finalitat de prevenir la dependència i millorar l'esperança de vida.
- Establir estratègies potents de coneixement i recerca sobre les dinàmiques de la gent gran com a base per a la programació d'accions, però també per dotar de visibilitat ciutadana la realitat de la gent gran de la ciutat.
- Generar i activar una Xarxa Gran com a aposta estratègica pel que fa a l'objectiu d'una gent gran activa i plenament implicada en la vida quotidiana i en la transformació de Barcelona. La Xarxa Gran hauria d'actuar com a espai d'intercanvi d'experiències, d'enfortiment associatiu i d'activació de pràctiques d'acció intergeneracional (en cooperació amb els centres educatius i altres equipaments de proximitat).

• L'ATENCIÓ SOCIAL A LA CIUTADANIA GRAN EN SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA

La millora i l'ampliació dels serveis d'atenció social a la ciutadania gran que ho necessiti, desenvolupant actuacions d'atenció i preventives, és un dels principals objectius socials municipals a fi de garantir un envelliment digne. Per això en aquest període es desenvoluparan els objectius següents:

- Per tal de donar una resposta pública enfortida i més coherent a les necessitats de les persones grans, assumir, d'acord amb la Carta Municipal, la gestió directa i la dotació econòmica corresponent de tots els serveis socials d'atenció a la gent gran de la ciutat. Impulsar la promulgació d'una llei sobre la dependència.
- Posar en pràctica el Model Integrat de Serveis Socials d'Atenció Domiciliària a la Gent Gran, incorporant la coordinació amb l'atenció sociosanitària i tenint en compte tant l'atenció personal com la familiar. Incrementar la taxa de cobertura assolint

un mínim del 4% l'any 2007. Promoure la definició d'un pla de finançament públic específic i progressiu que faci possible l'assoliment d'aquest objectiu. Promoure les màximes condicions d'habitabilitat de totes les persones grans per mitjà de projectes d'arranjaments i adequació d'habitatges i estratègies de col·laboració amb operadors públics, associatius i privats del mercat immobiliari.

- Desenvolupar un programa de suport a persones i famílies cuidadores de persones grans dependents per mitjà de serveis a la llar, estades temporals de respir, reduccions de temps laborals, grups d'ajuda mútua, prestacions econòmiques o altres eines que puguin sorgir.
- Impulsar un pla d'acció, tot promovent la participació de la gent gran, que doti la ciutat d'una xarxa potent i diversificada d'equipaments d'atenció a la gent gran: apartaments amb serveis, centres de dia i residències públiques, amb el finançament adequat aportat per la Generalitat de Catalunya. Ampliar els objectius de tots els equipaments d'atenció a la gent gran complementant-los amb la prestació de serveis oberts a les persones grans del barri no usuàries fixes de l'equipament. Promoure el transport adaptat als centres de dia de la ciutat per tal de garantir l'accés diari dels usuaris. D'altra banda, i en relació amb els centres de dia, impulsar: **a)** l'increment de la informació i difusió sobre aquest tipus d'equipament a la ciutat; **b)** la millora de la franja horària, estudiant la possibilitat d'obrir els caps de setmana i els festius; **c)** l'ampliació de la tipologia de persones a les quals van adreçats, i **d)** la garantia de l'accessibilitat i l'adaptació a les persones amb discapacitats.
- Completar i posar en funcionament la Xarxa d'Apartaments amb Serveis per a la Gent Gran. Desenvolupar noves experiències d'habitatge ajustades a la realitat socioeconòmica de les diverses unitats familiars de gent gran de manera que es tinguin en compte, entre altres, experiències innovadores en habitatge comunitari.

• SITUACIONS DE RISC I MALTRACTAMENT: PREVENCIÓ, DETECCIÓ I ATENCIÓ

Una de les circumstàncies més punyents i lesives als drets humans són les situacions d'abandonament i maltractament en què es troben alguns ciutadans d'edat avançada. El compromís de prevenció i l'atenció a aquestes situacions és, en conseqüència, prioritari. Per això cal:

- Impulsar un programa d'acció que permeti detectar i intervenir-hi de manera adient, les situacions de maltractament a les persones grans que viuen al seu domicili i detectar i situacions de risc prèvies al maltractament, i situacions d'urgència i intervenir-hi.

- Ampliar l'atenció i l'acolliment en situacions d'urgència de la gent gran, i garantir l'adequada coordinació amb el Consorci Sanitari de Barcelona per atendre situacions que afecten la xarxa social i sanitària.

• L'HABITATGE I LA CONVIVÈNCIA

Les condicions i la seguretat de l'habitatge són clau per a tots els ciutadans, i de forma especial ho són per als ciutadans/es grans. És per això que el PAM incorpora aquesta dimensió amb les següents propostes:

- Promoure les màximes condicions d'habitabilitat de totes les persones grans per mitjà de projectes d'arranjament i adequació d'habitatges i estratègies de col·laboració amb operadors públics, associatius i privats del mercat immobiliari.
- Reforçar i ampliar a tots els districtes de la ciutat el programa Viure i Conviure adreçat a la convivència i l'habitatge compartit entre joves i gent gran. Explorar la possibilitat d'altres iniciatives d'habitatge compartit com, per exemple, entre dones grans que disposen d'habitatge però que viuen soles i dones joves amb fills a càrrec que no disposen d'habitatge.

4.4 Els principis rectors del Programa Municipal per a la Gent Gran

Els principis rectors del Programa Municipal per a la Gent Gran són un conjunt de criteris normatius i instrumentals d'acció. Aquests criteris configuren la perspectiva des de la qual treballar en el marc de qualsevol programa o servei per a la gent gran. La ciutat de Barcelona té el repte de transitar d'un model de caire assistencial a un altre on la persona gran esdevingui un veritable subjecte actiu, i consolidar un enfocament en què la prevenció, la detecció i l'anticipació acompanyin l'acció assistencial concreta. El treball ha d'anar en el sentit que totes les persones tinguin reconegut el dret a la satisfacció de les seves necessitats, i, alhora, dels seus criteris, tries i preferències. L'enfocament ha de propiciar la proactivitat de les persones més que no pas la posició passiva de receptores de serveis. Les persones grans han de poder utilitzar uns itineraris fàcils entre els serveis i/o programes que conformen el sistema per tal de poder exercir el dret de decidir sobre el propi projecte de vida i gaudir de la vellesa en el seu entorn habitual d'una forma plena, participativa i triada. Aquest conjunt d'idees s'estructuren en els següents principis rectors:

Accessibilitat als serveis

Cal apostar per l'accés de les persones grans als serveis a partir d'un criteri universal de ciutadania social normativament definit.

Autonomia personal

Cal impulsar el dret de totes les persones grans a realitzar el seu propi projecte de vida en condicions d'igualtat real, enfortint capacitats de decidir.

Reconeixement de les diferències

Les persones grans són, de forma creixent, un col·lectiu heterogeni i divers; cal reconèixer i valorar les diferències en el marc de les polítiques socials.

Participació activa

Cal enfortir en el marc del model de l'envelliment actiu la participació de la gent gran en la vida de la ciutat, en les ofertes socioculturals, en l'expressió de demandes, en el teixit associatiu i comunitari, en l'elaboració de polítiques i en la implementació de serveis.

Comunitat i proximitat

En una societat de canvi accelerat, l'entorn afectiu i comunitari esdevé per a les persones grans un espai bàsic de referència, una font de seguretat, de manteniment de lligams estables arrelats en l'experiència vital.

Intergeneracionalitat

La interrelació entre generacions és un principi bàsic de cohesió social. El reconeixement mutu i la solidaritat entre generacions opera contra les desigualtats i les discriminacions per raons d'edat. Barcelona ha de ser una ciutat per a totes les edats.

Transversalitat

Cal definir les polítiques municipals de gent gran des de la diversitat de perspectives, i la seva posada en pràctica des de la confluència transversal d'àmbits d'acció, programes i serveis.

Xarxa

L'acció municipal per a la gent gran ha d'establir vincles i dinàmiques d'interdependència amb els agents socials i comunitaris implicats en la millora de la qualitat de vida de les persones grans.

Innovació

La innovació és requisit de prestació de serveis útils, adaptats, eficaços i eficients. Saber escoltar, aprendre de l'expertesa vivencial de la gent gran i conèixer tendències, iniciatives i pràctiques emergents a escala internacional són requisits bàsics d'innovació.

Línies estratègiques,
objectius operatius
i accions

5. Línies estratègiques, objectius operatius i accions

5.1 Línia estratègica 1

Impulsar la implicació i el protagonisme actiu de les persones grans en tots els àmbits de la vida ciutadana, articulant espais de participació territorials, temàtics i de ciutat, i també a través del suport i l'enfortiment del moviment associatiu i de la xarxa d'entitats de la gent gran.

5.1.1 Objectiu operatiu 1

Articular estratègies de suport als espais de participació de la gent gran, tant d'àmbit de ciutat com territorials. Potenciar les condicions que fan possible una implicació real de les persones grans en els processos de construcció d'una ciutat per a totes les edats.

Accions

- **PROMOURE UN PROCÉS PARTICIPATIU PER A L'AMPLIACIÓ I L'ENFORTIMENT DEL CONSELL ASSESSOR DE LA GENT GRAN DE BARCELONA**

Desenvolupar un procés participatiu que permeti obrir una nova etapa al Consell Assessor, tot aprovant un nou reglament ajustat a la Normativa Municipal de Participació Ciutadana. El nou reglament, a banda d'altres aspectes, ha de fer possible l'ampliació del nombre de membres del Consell, homes i dones, i així fer més plural i paritària la representació de les persones grans de la ciutat.

- **REFORÇAR I MILLORAR EL FUNCIONAMENT DELS ÒRGANS I ESPAIS DE PARTICIPACIÓ TERRITORIAL DE LA GENT GRAN**

Elaborar el Mapa dels consells de participació de gent gran de Barcelona. Aprofundir la vinculació dels consells i comissions de gent gran de districte amb els seus respectius teixits socials, millorar les seves capacitats de debat i de dinamitzar processos participatius i d'acció. Oferir, des del Consell Assessor, els suports tècnics i de coneixement necessaris als espais territorials de participació. Articular la col·laboració interterritorial a partir d'eines i programes conjunts.

- **POTENCIAR LES CAPACITATS PARTICIPATIVES I GENERAR ESPAIS D'INTERACCIÓ DE LA GENT GRAN AMB LA RESTA D'AGENTS CIUTADANS EN LA PERSPECTIVA D'UNA BARCELONA PER A TOTES LES EDATS**

Elaborar i posar a l'abast un ampli ventall d'eines i recursos informatius i de coneixement, per tal d'incrementar les oportunitats reals d'intervenció de la gent gran en la vida comunitària i ciutadana. Promoure espais oberts de reflexió, debat i intercanvi entre les persones grans i altres agents socials, econòmics i culturals de Barcelona, per tal de fer efectiva una més gran implicació i protagonisme de les persones grans en la construcció d'una ciutat intergeneracional.

- **POTENCIAR LA PARTICIPACIÓ I IMPLICACIÓ ACTIVA DE LES PERSONES GRANS EN SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA I FRAGILITAT**

Revisar i actualitzar el *Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència*. Desenvolupar una segona fase de la seva difusió, fent especial èmfasi en les entitats, les famílies, els professionals, el món econòmic i les xarxes comunitàries i territorials.

5.1.2 Objectiu operatiu 2

Impulsar el paper del Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG) com a referent i promotor d'accions que impliquin la ciutadania gran en la perspectiva d'un envelliment actiu i saludable, tot articulant aquestes accions amb els consells i les comissions de gent gran dels districtes i amb el teixit d'entitats socials.

Accions

- **DESENVOLUPAR UN PROGRAMA PARTICIPATIU OBERT AL CONJUNT DE LA CIUTAT**

Impulsar, des del Consell Assessor, el Programa Participatiu de la Gent Gran, amb implicació directa dels diversos consells i comissions de gent gran de districte, per tal de treballar sobre tres eixos prioritari: **a)** la potenciació i redefinició dinàmica de les funcions del Consell Assessor de la Gent Gran; **b)** el debat, l'elaboració i la posada en marxa de propostes innovadores a l'entorn de l'envelliment actiu adreçades als diferents col·lectius de gent gran de la ciutat; i **c)** la creació d'espais d'intercanvi que facin possible la confluència i el treball conjunt entre l'Ajuntament, les entitats i les persones grans no organitzades.

- CELEBRAR, DE FORMA PERIÒDICA I REGULAR, LA CONVENCIÓ DE LA GENT GRAN DE BARCELONA

Celebrar, a l'entorn de cada quatre anys, la *Convenció de la Gent Gran* com a acte de confluència participativa promogut pel Consell Assessor de la Gent Gran, amb el doble objectiu de: **a)** recollir i estructurar els resultats dels processos de treball prèviament realitzats; **b)** adoptar estratègies, compromisos i acords ciutadans a l'entorn de l'envelliment actiu i de l'atenció a les persones grans a Barcelona.

- ASSUMIR, FER EL SEGUIMENT I RETRE COMPTES, SI S'ESCAU, DE LES RECOMANACIONS I PROPOSTES D'ACCIÓ SORGIDES DEL CONJUNT D'ESPAIS DE PARTICIPACIÓ DE LA GENT GRAN

Recollir i assumir, per part del Consell Assessor, les propostes i recomanacions aprovades per les Convencions de la Gent Gran, així com les aprovades pel Consell Municipal de Benestar Social a través del Grup de Treball de Gent Gran. Establir els mecanismes de seguiment i control adients per tal de fer balanç anual del seu grau d'execució. Fer arribar als òrgans i les institucions corresponents aquelles propostes que són competència d'altres esferes de govern.

5.1.3 Objectiu operatiu 3

Impulsar la creació de la *Xarxa Gran* com a espai d'informació, intercanvi d'experiències i treball coordinat entre les persones i les entitats en l'àmbit de la gent gran. Redefinir i enfortir els paràmetres de suport de l'Ajuntament al moviment associatiu de la gent gran de Barcelona.

Accions

- ELABORAR EL CENS D'ENTITATS I PROMOURE DINÀMIQUES DE CONEIXEMENT I RECONeixEMENT DE LES INICIATIVES ASSOCIATIVES. DISSENYAR LA XARXA GRAN I CREAR LES EINES I INFRAESTRUCTURES NECESSÀRIES PER AL SEU FUNCIONAMENT. POTENCIAR I INNOVAR LES PAUTES DE SUPORT MUNICIPAL AL SECTOR ASSOCIATIU DE LA GENT GRAN DE LA CIUTAT

Elaborar i mantenir actualitzat un cens d'entitats i grups de gent gran de la ciutat. Promoure, amb l'impuls del CAGG, el coneixement i el reconeixement de projectes associatius i comunitaris de gent gran, i crear els espais divulgatius necessaris per tal que es puguin visibilitzar i intercanviar experiències. Elaborar, des del Consell

Assessor de la Gent Gran, el model de Xarxa Gran —abast, continguts, metodologia...— i crear les eines informàtiques, i els altres instruments en els suports tradicionals que siguin necessaris, per al seu correcte funcionament. Incrementar de forma progressiva els suports tècnics i econòmics que l'Ajuntament presta a les entitats per tal de dotar de més gran capacitat d'acció l'associacionisme de gent gran de Barcelona.

5.2 Línia estratègica 2

Enfortir i millorar els espais propis de dinamització de la gent gran i els programes de promoció social, impulsar les dinàmiques i les relacions intergeneracionals, i afavorir la vinculació de les persones grans al conjunt de projectes de desenvolupament comunitari de la ciutat.

5.2.1 Objectiu operatiu 1

Definir de forma participativa el nou Model de Casals i Espais Municipals de Gent Gran. Elaborar i posar en marxa, al llarg de l'any 2006, un pla d'acció que fixi les millores a dur a terme a cada equipament, així com les perspectives temporals i de finançament. Dotar els consells de gent gran de ciutat i de districtes de les eines i les oportunitats necessàries per tal de fer el seguiment del procés de millores.

Accions

- ELABORAR, AMB TOTS ELS AGENTS MUNICIPALS I ASSOCIATIUS IMPLICATS, EL MODEL DE CASAL MUNICIPAL DE GENT GRAN, EN COHERÈNCIA AMB ELS PRINCIPIS DE L'ENVELLIMENT ACTIU. SITUAR ELS ESPAIS DE PARTICIPACIÓ COM A REFERENTS PER AL SEGUIMENT DEL PROCÉS D'IMPLANTACIÓ

Definir, conjuntament amb els districtes i els consells de participació, el ventall de dimensions que configuren el Model de Casal Municipal de Gent Gran: estàndards d'infraestructura i de professionals, cartera de serveis, recursos i finançament, així com els models d'organització i de gestió de la xarxa de casals. El nou model ha de respondre a les noves realitats de la gent gran de la ciutat, al paradigma de l'envelliment actiu i al conjunt de propostes sorgides de la Convenció *Les veus de la gent gran*. Els consells i les comissions de districte i el CAGG han de situar-se com els espais participatius de referència per al seguiment del desplegament del Model.

Posar en marxa el Pla d'Acció que concreti i posi data al conjunt de millores a desplegar als casals i espais municipals de gent gran per tal d'adequar-los de forma progressiva als paràmetres establerts en el Model.

Posar en marxa, al llarg de l'any 2006, el Pla d'Acció que concreti, equipament per equipament, el conjunt de millores (infraestructurals, tecnològiques i humanes), el calendari i el finançament necessari per tal d'adequar la xarxa de Casals a les previsions del nou model. Desplegar, en concret, els recursos tecnològics que calguin per tal d'implantar el carnet de persona associada-usuària dels casals i espais municipals de gent gran com a mecanisme d'accés a un ventall creixent de serveis de la xarxa de ciutat.

5.2.2 Objectiu operatiu 2

Millorar i ampliar l'accés, la cobertura i les prestacions de la Targeta Rosa entesa com a instrument de garantia i foment del dret a la mobilitat de les persones grans i, més enllà, com a mecanisme de promoció, activació i participació de la gent gran en la vida de la ciutat.

Accions

- **MÉS I MILLOR ACCÉS A LA TARGETA ROSA: GARANTIA I FOMENT DEL DRET A LA MOBILITAT DE LES PERSONES GRANS.**

Revisar els criteris d'accés a la Targeta Rosa, amb el doble objectiu de: **a)** fer confluïr els sistemes i criteris de tarifació social del conjunt d'operadors públics de la xarxa de transports; i **b)** millorar les taxes de cobertura i les intensitats de protecció de la Targeta Rosa per tal de convertir-la en un instrument facilitador de processos d'envelliment actiu.

- **MÉS I MILLORS PRESTACIONS VINCULADES A LA TARGETA ROSA: PARTICIPACIÓ ACTIVA DE LA GENT GRAN EN LA VIDA DE LA CIUTAT**

Ampliar el ventall de prestacions de la Targeta Rosa. Elaborar un programa d'acords amb operadors culturals, educatius, socials i de lleure de la ciutat –tant públics com privats– per tal de fixar polítiques de reducció de preus i d'accés a serveis i productes d'interès per a la gent gran. Divulgar de forma adequada, per mitjà d'instruments de comunicació específics, les prestacions vinculades a la Targeta Rosa.

5.2.3 Objectiu operatiu 3

Elaborar i desenvolupar un marc municipal de polítiques de promoció social de les persones grans, amb capacitat de donar resposta a les necessitats relacionals, formatives, culturals i de lleure del col·lectiu. Establir un marc d'accions de promoció d'un envelliment saludable, en tant que factors de prevenció de la dependència i l'exclusió.

Accions

- **IMPULSAR I INCREMENTAR L'ACCÉS DE LES PERSONES GRANS A L'OFERTA CULTURAL I LÚDICA DE LA CIUTAT. AMPLIAR I DIVERSIFICAR, EN CONCRET, EL PROGRAMA DE VACANCES PER A LA GENT GRAN**

Definir una política activa d'accés normalitzat de la gent gran a l'oferta cultural i lúdica de Barcelona, per mitjà d'un programa d'acords amb els principals agents culturals i ciutadans que permeti l'establiment de preus i horaris ajustats a les necessitats i la realitat de la gent gran. De forma específica, millorar i ampliar els criteris d'accés al Programa de Vacances per a la Gent Gran. Diversificar l'oferta de viatges i d'estades en coherència amb la creixent heterogeneïtat de necessitats i opcions de les persones grans.

- **IMPULSAR I INCREMENTAR L'ACCÉS DE LES PERSONES GRANS A L'OFERTA FORMATIVA DE LA CIUTAT I A LES NOVES TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I LA COMUNICACIÓ**

Facilitar l'accés de les persones grans a la formació i a les noves tecnologies. Ampliar a tots els districtes de la ciutat l'oferta d'aules de formació i d'aules informàtiques per a gent gran en el marc dels acords de col·laboració amb universitats, entitats i fundacions d'iniciativa social.

- **DEFINIR UN MARC MUNICIPAL D'ACCIONS DE PROMOCIÓ DE LA SALUT DE LA GENT GRAN. POTENCIAR I DIVERSIFICAR, ENTRE ALTRES, ELS TALLERS DE MEMÒRIA EN EL CONJUNT DE DISTRICTES I BARRIS DE LA CIUTAT**

Potenciar, en coordinació amb la xarxa de serveis de salut i en l'àmbit de tots els districtes de la ciutat, accions de promoció de la salut física, psíquica i social, entesa no només com l'absència de malaltia sinó com una manera de fer, de ser i de viure, amb una actitud positiva davant el procés d'envelliment. Articular i incrementar, en col·laboració amb els equips de salut pública dels territoris, l'actual oferta de tallers

d'entrenament de la memòria en tant que estratègies de caràcter promocional i preventiu. Assolir, en el temps de vigència d'aquest Programa Municipal, que l'oferta de tallers arribi al conjunt de barris de la ciutat.

5.2.4 Objectiu operatiu 4

Enfortir el conjunt de programes i accions intergeneracionals a Barcelona com a component rellevant de l'estratègia d'envelliment actiu, amb l'objectiu de construir una ciutat per a totes les edats, amb una alta densitat relacional entre persones i col·lectius en diferents etapes del cicle vital. En concret, potenciar el programa Viure i Conviure. Explorar i posar en marxa un nou programa d'habitatge compartit. I elaborar un marc municipal que estructurari i impulsi, més enllà de l'habitatge, altres pràctiques intergeneracionals des de la proximitat i la vida quotidiana.

Accions

- **AMPLIAR I ENFORTIR EL PROGRAMA VIURE I CONVIURE. DEFINIR, AL LLARG DE L'ANY 2006 NOUS MODELS D'HABITATGE I, SOBRE AQUESTA BASE, POSAR EN MARXA A BARCELONA UN NOU PROGRAMA DE CONVIVÈNCIA INTERGENERACIONAL**

Potenciar i ampliar, a tots els districtes de Barcelona, el nombre de convivències intergeneracionals entre persones grans i joves estudiants en el marc del programa Viure i Conviure, tot introduint les millores necessàries en la gestió del servei, tant pel que fa a professionals com a sistemes d'informació i difusió. Explorar noves fórmules d'habitatge intergeneracional entre persones grans i altres sectors de població jove i adulta (famílies monoparentals, persones nouvingudes...). En aquesta línia, elaborar al llarg de l'any 2006 una recerca de recull d'experiències en marxa en altres ciutats i països; i endegar, a Barcelona, una iniciativa pilot que permeti validar el nou model de forma prèvia a la seva possible generalització al conjunt de districtes.

- **ELABORAR UN MARC MUNICIPAL DE PROGRAMES I ACCIONS INTERGENERACIONALS A DESENVOLUPAR EN EL CONJUNT DE DISTRICTES DE BARCELONA, ACOMPANYAT D'UN BANC DE BONES PRÀCTIQUES QUE PERMETI IMPULSAR ELS PROGRAMES, ENRIQUIR-LOS I REORIENTAR-LOS QUAN CALGUI**

Elaborar, més enllà dels programes d'habitatge compartit, un banc de bones pràctiques d'intercanvi intergeneracional desenvolupades tant als barris de Barcelona com a altres ciutats i països. Elaborar, a partir d'aquest recull, un marc municipal de programes intergeneracionals sobre la base de la cooperació entre centres educatius, altres equipaments i serveis de proximitat –tant de gent gran com d'infància, joventut i famílies– i el teixit associatiu present als barris de la ciutat.

5.2.5 Objectiu operatiu 5

Enfortir l'acció comunitària i promoure la participació de les persones grans en tot el ventall de processos que es desenvolupen a la ciutat –plans comunitaris, programes de bon veïnatge, bancs del temps i programes de voluntariat social organitzat– en tant que espais de resolució de necessitats i enfortiment de vincles i relacions.

Accions

- **PROMOURE I GARANTIR LA VINCULACIÓ DE LA GENT GRAN ALS PLANS DE DESENVOLUPAMENT COMUNITARI. IMPULSAR PROGRAMES DE BON VEÏNATGE COM A ESPAIS DE SUPORT DE PROXIMITAT A LES PERSONES GRANS**

Promoure la implicació activa de la gent gran en els plans de desenvolupament comunitari que es porten a terme a Barcelona. Donar suport específic, en el marc d'aquests plans, als projectes de promoció i atenció social a la gent gran i als de caràcter intergeneracional. Impulsar, en el context dels plans comunitaris, programes de bon veïnatge, en tant que aportació adreçada a enfortir les relacions d'ajut veïnal a la gent gran, i, per tant, a crear barris acollidors on s'enforteixi el dret a un envelliment digne.

- **PROMOURE I GARANTIR LA VINCULACIÓ DE LA GENT GRAN ALS BANCS DEL TEMPS I A ALTRES INICIATIVES DE SUPORT MUTU RELACIONADES AMB ELS NOUS USOS DEL TEMPS A LA CIUTAT**

Ampliar i enfortir els bancs del temps amb l'objectiu d'estendre la xarxa a tots els districtes de la ciutat. Promoure estratègies d'implicació activa de la gent gran en els bancs del temps existents a Barcelona en tant que instruments de suport a la resolució de necessitats quotidianes de les persones grans i de promoció de vincles relacionals en l'entorn de proximitat. Impulsar la implicació de la gent gran en el Banc del Temps on line. Fomentar altres iniciatives solidàries de cooperació veïnal amb la gent gran en el terreny dels nous usos del temps a la ciutat.

- **ELABORAR I POSAR EN MARXA EL PLA DE FOMENT DEL VOLUNTARIAT SOCIAL DE LA GENT GRAN**

Desenvolupar, en col·laboració amb entitats d'iniciativa social i els districtes de la ciutat, un Pla de Voluntariat de la Gent Gran per tal de fer possible que persones grans en condicions d'ajudar altres persones grans o en situació de dependència

trobin el suport públic necessari per poder fer efectiu el seu compromís. Es farà una diagnosi de la situació actual a Barcelona i una recerca comparativa, com a passos previs a la definició d'una proposta operativa d'articulació del voluntariat social gran a la ciutat.

5.3 Línia estratègica 3

Potenciar i articular el conjunt de serveis de proximitat i d'atenció domiciliària com a base de suport a una vida quotidiana amb els graus més alts de qualitat i d'autonomia possibles en l'entorn habitual, tant per a la gent gran com per a les persones cuidadores.

5.3.1 Objectiu operatiu 1

En el marc de l'Estratègia de Millora dels Serveis Socials d'Atenció Primària, continuar potenciant el paper dels centres de serveis socials com a punt referencial de l'atenció a les persones grans al territori per mitjà de les seves funcions d'informació, orientació, suport i atenció social, i per mitjà del treball transversal i en xarxa amb la resta de serveis i agents del territori.

Accions

- **IMPULSAR EL PROCÉS DE MILLORA DELS MODELS I LES METODOLOGIES D'INTERVENCIÓ SOCIAL AMB LES PERSONES GRANS**

Millora dels models d'intervenció per tal d'adaptar-los a les noves realitats i necessitats de les persones grans, i incrementar així la capacitat i l'eficàcia de les respostes. **a)** Atenció personal i familiar: garantir el dret de totes les persones grans a la informació, l'orientació i la valoració de les necessitats, així com a l'elaboració i el seguiment de plans de treball individuals sota criteris d'atenció integral. **b)** Treball grupal: identificar bones pràctiques d'atenció grupal a la gent gran per tal d'estendre-les al conjunt de la ciutat. **c)** Treball comunitari: impuls de projectes comunitaris adreçats a persones grans.

- **DEFINIR I POSAR EN MARXA PROCESSOS DE FORMACIÓ DELS PROFESSIONALS DELS CENTRES DE SERVEIS SOCIALS EN L'ÀMBIT DE L'ATENCIÓ A LA GENT GRAN**

Com a element bàsic de l'Estratègia de Millora dels Serveis Socials d'Atenció Primària, desenvolupar –en el marc dels plans de formació– el coneixement de la realitat de

les situacions de dependència i fragilitat de les persones grans, instruments de detecció i valoració de situacions de risc o fragilitat, i noves estratègies i metodologies d'intervenció que hagin demostrat la seva eficàcia en l'atenció o tractament de problemàtiques i/o necessitats emergents.

- **GARANTIR LA COORDINACIÓ EN XARXA I LA INTERRELACIÓ ESTRUCTURADA DELS EQUIPS D'ATENCIÓ SOCIAL PRIMÀRIA AMB LES ÀREES BÀSIQUES DE SALUT PER TAL DE MILLORAR L'EFICÀCIA DE L'ATENCIÓ A LES SITUACIONS DE DEPENDÈNCIA I FRAGILITAT DE LES PERSONES GRANS**

Definir models de cooperació i treball intersectorial a escala territorial entre els recursos del sistema de salut i del sistema de serveis socials per tal d'identificar conjuntament grups de persones grans en situació de fragilitat/dependència a partir de criteris compartits; establir protocols i circuits d'atenció també compartits; i facilitar una gestió més integrada dels recursos existents, tant en l'àmbit social com de salut.

5.3.2 Objectiu operatiu 2

Implantar de forma progressiva el nou Model Municipal Integrat de Serveis d'Atenció Domiciliària i de Teleassistència com a eix vertebrador d'un esquema d'atenció a les persones grans amb necessitat de suports en la seva vida diària orientat a promoure condicions d'autonomia i d'inclusió d'aquestes persones en el seu entorn físic i afectiu habitual.

Accions

- **DESENVOLUPAR EL NOU MODEL DE SERVEI D'ATENCIÓ DOMICILIÀRIA A PERSONES GRANS EN SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA. ASSOLIR L'ANY 2007 UNA TAXA DE COBERTURA DEL 4% EN EL CONJUNT DE LA CARTERA DE SERVEIS FINANÇADA AMB FONDS PÚBLICS**

En el marc del nou model de servei d'atenció domiciliària: **a)** Desenvolupar, al llarg del període 2006-2007, la modalitat de serveis d'atenció a la dependència, orientada, de forma específica, a satisfer les necessitats de les persones grans en un conjunt de vuit activitats: mobilitat, alimentació, higiene i cura personal, compres, neteja de la llar, suport emocional, supervisió i control de la llar i estimulació cognitiva a domicili. **b)** Fins que no s'assoleixi l'accés universal al SAD, prioritzar-ne l'accés a partir de criteris socialment redistributius, atenent de forma prioritària la gent gran amb

renda més baixa i amb manca d'un entorn relacional de suport. **c)** Incrementar el nombre de persones ateses assolint, l'any 2007, una taxa de cobertura del 4%, 13.000 persones a Barcelona (calculada sobre la població de 65 i més anys de la ciutat), amb una intensitat d'atenció adequada a les necessitats de cada persona o llar. Assolir el 2010, d'acord amb el marc legal i de finançament que estableixin la Generalitat i l'Estat, l'accés al SAD en tant que servei públic universal.

- **DESENVOLUPAR EL NOU MODEL DE SERVEI MUNICIPAL DE TELEASSISTÈNCIA DOMICILIÀRIA. ASSOLIR UNA COBERTURA DE 25.000 PERSONES GRANS ATESES L'ANY 2007, EN LA PERSPECTIVA DE LA UNIVERSALITZACIÓ DEL SERVEI**

Acompliment del conveni signat amb l'IMSERSO i la Federació Espanyola de Municipis per tal d'estendre fins al 2007 el servei de teleassistència domiciliària a 25.000 persones grans i/o amb discapacitats. Ampliar el servei, d'acord amb el marc legal i de finançament que estableixin la Generalitat de Catalunya i l'Estat, fins a l'objectiu d'universalitat el 2010, a partir de criteris progressius d'edat, renda i dependència. El servei –d'orientació preventiva i promotor de l'autonomia personal– inclourà l'atenció puntual les 24 hores del dia tots els dies de l'any, la custòdia de claus i el control de la inactivitat.

5.3.3 Objectiu operatiu 3

Promoure la millora integral de les condicions d'habitabilitat de les persones grans de la ciutat.

Accions

- **CONSTRUIR EL CONEIXEMENT DE LES CONDICIONS D'HABITABILITAT DE LA GENT GRAN FRÀGIL DE BARCELONA I ELABORAR EL PROGRAMA D'ARRANJAMENTS QUE DONI RESPOSTA A LES SITUACIONS DE NECESSITAT**

Promoure, des de la coordinació amb els districtes i els àmbits municipals implicats, estratègies de coneixement de tots els habitatges on resideixen persones grans fràgils. Impulsar la millora integral de les condicions d'habitabilitat d'aquestes persones, per mitjà de projectes d'arranjament i adequació d'habitatges, i d'estratègies de col·laboració amb operadors públics, associatius i privats del mercat immobiliari.

5.3.4 Objectiu operatiu 4

Treballar pel benestar de les persones grans amb dependència i de les persones cuidadores d'aquestes. Oferir programes de suport a la xarxa informal d'atenció a la gent gran i millorar els mecanismes d'interacció positiva entre les xarxes informal, pública i comunitària.

Accions

- ENFORTIR ELS PROGRAMES DE SUPORT ACTIU A LES PERSONES CUIDADORES EN L'ÀMBIT FAMILIAR I DOMICILIARI: PROGRAMA RESPIR; SERVEIS D'INFORMACIÓ I FORMACIÓ; SERVEIS COMUNITARIS DE BON VEÏNATGE I D'INTERCANVI DE TEMPS

Ampliar el Programa Respir d'oferta de places residencials públiques orientades a donar suport a les famílies cuidadores de persones grans amb dependència, amb l'objectiu que aquestes persones i famílies puguin gaudir del dret al descans. Dotar les persones cuidadores d'instruments informatius i formatius sobre la realitat i l'evolució de les diferents dependències. Situar aquesta formació, de manera prioritària, en els centres residencials públics de referència i en altres serveis socials de proximitat. Explorar iniciatives de coordinació entre la xarxa d'atenció familiar i els projectes de suport comunitari (PDC, bancs del temps, Bon Veïnatge, voluntariat social).

5.3.5 Objectiu operatiu 5

Aprofundir i millorar les estratègies de prevenció, l'atenció social i l'acolliment en casos de risc i de violència envers les persones grans, així com en situacions d'urgència social en la vellesa.

Accions

- DEFINIR EL PROGRAMA D'ACTUACIÓ INTEGRAL QUE ESTRUCTURI TOTS ELS INSTRUMENTS I ELS RECURSOS A DESPLEGAR EN CASOS DE MALTRACTAMENTS

Estendre, l'any 2006, a tots els districtes de la ciutat les eines de detecció i els protocols d'intervenció en casos de violència i maltractaments de les persones grans. Elaborar, entre els anys 2006 i 2007, un programa d'actuació integral que estructurari

els recursos necessaris per a la prevenció i l'atenció a les situacions de maltractaments a la gent gran, tot fixant els mecanismes de col·laboració entre les institucions implicades (Ajuntament i departaments de Salut, Benestar i Justícia de la Generalitat). En aquest marc, posar en marxa l'any 2007 l'equip de suport interprofessional de ciutat.

- **GARANTIR L'ATENCIÓ I PREVENIR LES SITUACIONS D'URGÈNCIA SOCIAL EN LES PERSONES GRANS**

A fi de garantir la disminució de les situacions d'urgència social en persones grans cal establir protocols de detecció en l'atenció social primària, així com elements i dispositius de coordinació amb el Departament de Benestar i Família per a una resposta assistencial ràpida i definitiva, i amb el Consorci Sanitari de Barcelona, per tal de poder atendre amb rigor professional aquelles persones que presenten símptomes de patir malalties associades a la seva desprotecció social les quals són difícilment abordables només amb un internament residencial.

5.4 Línia estratègica 4

Ampliar i millorar sota criteris d'equilibri territorial la xarxa de serveis i equipaments d'atenció a les persones grans fràgils o en risc d'exclusió per tal de facilitar un envelliment digne per a tothom en un entorn acollidor i inclusiu.

5.4.1 Objectiu operatiu 1

Dotar la ciutat de Barcelona d'un escenari integrat de planificació i gestió dels serveis socials d'atenció a la gent gran, de caràcter municipalista i amb participació del Govern de la Generalitat.

Accions

- **DESPLEGAR LA CARTA MUNICIPAL I EL CONSORCI DE SERVEIS SOCIALS CAP A UNA PERSPECTIVA DE SIMPLIFICACIÓ I DE PROXIMITAT**

Desenvolupar les previsions de la Carta Municipal de Barcelona en matèria de serveis socials d'atenció a la gent gran: **a)** posar en marxa, l'any 2006, els òrgans de govern i les estructures de suport tècnic del Consorci de Serveis Socials en tant que espai de planificació compartida de tota la xarxa i de gestió de l'atenció especialitzada de tercer nivell; **b)** assumir, a partir de l'any 2007, la transferència de competències en

el terreny de l'atenció especialitzada de segon nivell (centres de dia i residències de gent gran); **c)** impulsar, al llarg del període 2007-2010, la creació d'un ens personalitzat, amb majoria municipal, que aglutini la gestió de tot el sistema de serveis socials i per tant també de tota la xarxa d'atenció a la gent gran.

5.4.2 Objectiu operatiu 2

Millorar les condicions d'habitabilitat, l'autonomia i la protecció de les persones grans per mitjà de la xarxa d'apartaments amb serveis.

Accions

- **DESENVOLUPAR EL PROGRAMA MUNICIPAL D'HABITATGES AMB SERVEIS: MÉS ACCESSIBILITAT I COBERTURA DE NECESSITATS; MÉS QUALITAT I SOSTENIBILITAT EDIFICATÒRIA; MILLOR SUPORT SOCIAL I VINCULACIÓ COMUNITÀRIA**

Consolidar i aprofundir el desplegament del programa municipal d'habitatges amb serveis per a gent gran. Arribar a 680 habitatges en funcionament l'any 2007 i un mínim de 1.000 habitatges el 2010. Desenvolupar, en el marc d'aquests habitatges, un model de suport social integral i de qualitat: actuacions preventives, atenció individual, teleassistència i altres serveis d'atenció domiciliària, manteniment i neteja, suport a la integració comunitària. Valorar i implantar, de forma progressiva i creixent, mesures i sistemes d'edificació sostenible i d'estalvi energètic.

5.4.3 Objectiu operatiu 3

Dotar la ciutat d'una xarxa pública potent, diversificada i territorialment equilibrada d'equipaments d'atenció a la gent gran (residències i centres de dia), amb l'objectiu de millorar substancialment la taxa de cobertura. Avançar cap a models d'atenció enfortits pel que fa a les seves prestacions; i innovadors i dinàmics pel que fa a la seva articulació amb la resta de serveis de proximitat i amb l'entorn territorial.

Accions

- **DESENVOLUPAR, ENTRE 2006 I 2010, LES DUES FASES DEL PROCÉS DE GENERACIÓ DE PLACES PÚBLIQUES D'ATENCIÓ ESPECIALITZADA A LA GENT GRAN: ACORD D'EQUIPAMENTS 2005-2007; I ASSOLIMENT DELS OBJECTIUS GENERALS DEL PERÍODE PER MITJÀ D'UN NOU PROGRAMA D'EQUIPAMENTS 2008-2010**

Desplegar l'Acord de creació d'equipaments d'atenció especialitzada entre l'Ajuntament i la Generalitat, signat el juliol del 2005, pel que fa a la creació de places d'atenció diürna i acolliment residencial per a persones grans. En concret: **a)** posada en marxa, entre 2005 i 2007, de la construcció de 10 residències assistides i 10 centres de dia per a gent gran, de caràcter públic, amb un total de 1.000 a 1.200 noves places d'acolliment i 320 noves places de centres de dia; **b)** desplegament del programa d'ajuts per a l'acolliment residencial a persones grans que incrementin la cobertura fins a 1.366 usuaris/usuàries; **c)** assolir, l'any 2010, la generació d'un mínim de 2.500 places de residència i 800 places de centre de dia sostingudes amb fons públics a la ciutat de Barcelona.

- **INNOVAR EL FUNCIONAMENT DE LES RESIDÈNCIES ASSISTIDES I DELS SERVEIS D'ATENCIÓ DIÜRNA: DOTAR-LOS EN AMBDÓS CASOS D'UNA FORTA DIMENSIÓ D'OBERTURA I INTERACCIÓ AMB L'ENTORN COMUNITARI; ENFORTIR LES PRESTACIONS I ELS SERVEIS DELS CENTRES DE DIA**

- Innovar el model de funcionament dels equipaments residencials. Prioritzar-ne la inserció comunitària i l'obertura i interacció respecte a l'entorn, principalment per mitjà de la prestació de serveis complementaris a les persones grans del barri no usuàries de l'equipament.
- Innovar el model de funcionament dels centres de dia. Millorar la franja horària i els dies (caps de setmana i festius) d'atenció, diversificar els perfils de persones a les quals s'adrecen, garantir el servei de transport adaptat, articular-los a l'atenció domiciliària i a altres serveis de proximitat (Casals i Espais de Gent Gran), i promoure estratègies que posin a l'abast de les persones grans informació detallada sobre les condicions d'accés i els serveis que ofereixen els centres de dia.

6. Seguiment i avaluació

El Programa d'Actuació Municipal per a la Gent Gran 2006-2010 preveu com a component bàsic del seu procés de posada en pràctica, el seguiment i l'avaluació continuada, fet que haurà de possibilitar retre comptes a la ciutadania de Barcelona de l'estat de l'aplicació del Programa i del nivell d'assoliment dels objectius previstos. El procés d'avaluació contínua possibilitarà analitzar l'accés i l'ús dels recursos disponibles, així com els primers resultats dels serveis vinculats al Programa. Això, alhora, haurà de permetre introduir les correccions oportunes i planificar amb més precisió les fases més avançades de desplegament del Programa, tot readaptant, si s'escau, els recursos a l'evolució i el sorgiment de noves necessitats.

Per tal de fer possible l'estratègia de seguiment i avaluació, l'Ajuntament de Barcelona plantejarà una proposta tècnica de recollida sistemàtica d'informació sobre el conjunt de línies estratègiques, objectius operatius i accions previstes en el Programa. La proposta incorporarà una bateria d'indicadors que permetin efectuar l'avaluació quantitativa i qualitativa de les intervencions. Aquesta proposta s'elaborarà i es consensuarà amb els diferents agents socials implicats.

Anualment s'elaboraran els *Informes de Seguiment i Avaluació* on s'incorporaran el conjunt d'indicadors obtinguts vinculats als diferents serveis del Programa, els quals esdevindran instruments per estructurar de forma periòdica i sistemàtica la informació respecte al seu procés d'aplicació. Els informes seran presentats anualment en els diferents espais institucionals i participatius relacionats amb el desplegament del programa, concretament:

- La Comissió de Plenari de Cultura, Educació i Benestar Social i, si s'escau, al Consell Plenari de l'Ajuntament de Barcelona.
- El Grup de Treball de Gent Gran del Consell Municipal de Benestar Social i, si s'escau, la Comissió Permanent del Consell.
- El Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona i, si s'escau, el Consell de Ciutat.
- Els diferents consells/comissions de gent gran dels districtes de Barcelona.

El seguiment i avaluació del programa municipal, en arribar l'any 2010, comptarà amb les aportacions i la participació de tots els col·lectius implicats: polítics, professionals, representants de les persones grans, usuaris/usuàries dels serveis..., i es concretarà finalment en el Balanç d'Actuació 2006-2010.

7. Evolució pressupostària dels serveis vinculats al Programa

Evolució pressupostària dels anys 2003, 2004, 2005 i Pressupost 2006

Serveis i programes	2003	2004	2005	Pressup. 2006
	Valors absoluts			
Serveis de Participació Social de la Gent Gran	77.838,00 €	121.726 €	106.160,00 €	116.545,00 €
Serveis de Promoció Social i Acció Comunitària de la Gent Gran	2.129.417,38 €	2.924.145,70 €	3.220.824,64 €	3.482.077,81 €
Serveis d'Atenció Social Primària per a la Gent Gran (serveis de proximitat i atenció domiciliària)	13.797.642,97 €	15.609.525,33 €	106.160,00 €	116.545,00 €
Serveis d'Atenció Social Especialitzada per a la Gent Gran (serveis i equipaments residencials)	2.129.417,38 €	2.924.145,70 €	106.160,00 €	116.545,00 €
Total	2.129.417,38 €	2.924.145,70 €	106.160,00 €	116.545,00 €

Serveis i programes	2003	2004	2005	Pressup. 2006
	Índex (base 100% any 2003)			
Serveis de Participació Social de la Gent Gran	100%	121,69%	136,38%	149,72%
Serveis de Promoció Social i Acció Comunitària de la Gent Gran	100%	137,32%	151,25%	163,52%
Serveis d'Atenció Social Primària per a la Gent Gran (serveis de proximitat i atenció domiciliària)	100%	121,69%	136,38%	149,72%
Serveis d'Atenció Social Especialitzada per a la Gent Gran (serveis i equipaments residencials)	100%	121,69%	136,38%	149,72%
Total	100%	121,69%	136,38%	149,72%

El pressupost dels serveis vinculats al Programa Municipal de Gent Gran *s'incrementa per al 2006 un 19,6% respecte del pressupost del 2005*. Aquest augment de recursos se situa clarament per sobre de la mitjana de creixement dels dos anys anteriors, que havia estat del 13,5%. L'important increment per al 2006 es deu sobretot al remarcable esforç pressupostari que es porta a terme en els serveis de proximitat i domiciliaris, que creixen un 24,7% (molt principalment atenció domiciliària i teleassistència).

Pel que fa al pes relatiu de cada gran tipologia, *els serveis d'atenció social primària aporten el 65% del pressupost del 2006*. Aquesta característica es deu al fet que són els serveis de competència estrictament municipal. Els serveis i equipaments residencials representen el 24,3% del total de recursos. Aquests serveis són encara avui de competència autonòmica, per bé que l'Ajuntament els ha anat desplegant per tal de suplir la manca d'oferta pública a la ciutat i com a expressió de l'aposta per un model de ciutat inclusiva amb capacitat de respondre a les necessitats socials existents més enllà del criteri legal i competencial. L'aposta pels serveis de promoció social i acció comunitària ha portat, al llarg dels anys recents, a la seva consolidació i al creixement relatiu de la seva participació en el conjunt del Programa: d'un 9% el 2003 a un 10,5% el 2006.

Summary

Municipal Programme
for the Elderly 2006-2010,
supporting an active
and healthy old age

Frame of reference

The Municipal Programme for the Elderly 2006-2010 prioritises the active role of the elderly and promotes their independence and links with the community

At present there are 332,794 people aged over 65 living in Barcelona (21.1% of the population). Life expectancy has grown steadily: in 1991 it was 76.7, in 1996 it had gone up to 78.6, while by 2004 it had reached 79.8. Now there are 83,104 elderly people living alone in the city. Of these, 54,951 are older than 75 and 85% are women. These social and demographic profiles pose a series of challenges for the municipal policies addressed to the elderly, which have to try to give effective responses that are adjusted to the ever more diverse ways of ageing.

With the strategic aim of improving public services, Barcelona City Council has committed itself to the ambitious aim of substantially increasing the services and facilities that offer attention to and social promotion for the elderly. The adoption of the Municipal Plan for Social Inclusion established the basis of the new action framework for the city with cohesion and the welfare of its citizens in mind. Its strategic lines expressed the city's support for a general model of inclusion that is well defined and doted with sufficient financial backing to be able to reduce inequalities and consolidate living together in diversity. The frail elderly, as a socially vulnerable group, make up one of the principal axis of the Inclusion Plan, which specifies the transfer of this priority in terms of human resources and substantial budgets. The array of services of social promotion and community action, as well as the participation spaces for the elderly, go beyond the collective at risk of exclusion and reflect the City Council's support for active elderly citizens who are the protagonists of everyday life in Barcelona.

The public policies addressed to the elderly that the city will have to continue implementing can be structured according to the following strategic lines:

1. To foment the involvement and active protagonism of the elderly in all areas of life in the city, setting out spaces for issue-based and local and citywide participation, and also through supporting and strengthening the associative movement and the network of bodies for the elderly.
2. To strengthen and improve the spaces for the social promotion of the elderly, fomenting dynamic intergenerational relationships and favouring linking the elderly to all the community development projects in the city.

3. To strengthen and set out the whole range of assistance and home help services as the basis of support for an everyday life that is as high quality and autonomous as possible within a typical environment, both for the elderly and their carers.
4. To widen and improve, using the criteria of territorial balance, the network of services and facilities for the frail elderly or those at risk of or in a situation of exclusion, in order to promote dignified ageing for everybody in a welcoming and inclusive environment.

Financing the programme

The budget for the services linked to the Municipal Programme for the Elderly will be increased by 19.6% in 2006 compared to the previous year, with a total budget of €33,569,845.51

This increase in resources is above the average growth of previous years, which was 13.5%. The increase is mainly due to the effort the City Council has made in budgeting for assistance and home help services, in other words assistance in the home and the community alarm service*, which have grown by 24.7%.

The City Council will have doubled the resources assigned for home help services between 2003 and 2007, with spending going up from €8.5 million to €17.3 million, which will allow it to achieve its objective of reaching a level of coverage for 4% of the elderly. As for the community alarm service, 7,926 elderly people in the city now benefit from this municipal service, with the expectation that by the end of 2007 this will rise to 25,000 people, with all that this entails for strengthening the security and material and emotional welfare of old people who live alone.

Out of all the economic resources, basic social services make up 65% of the budget for 2006. This is due to the fact that these are services that are strictly municipal in scope. Residential services and facilities, which are still the responsibility of the regional government, make up 24.3% of resources. Finally, social promotion and community action services have consolidated their weight in relation to the whole Programme, rising from 9% to 10.5% in 2006.

* All year round the clock emergency service for the elderly. It consists of a home device with a telephone connection to a central switchboard. In case of emergency the elderly person presses a button and can speak to a specialist worker, who facilitates any resources he or she needs.

Spending in the years 2003, 2004, 2005 and budget for 2006

Services & programmes	2003	2004	2005	Budget 2006
	In Absolute Terms			
Social Participation Services for the Elderly	€77,838,00	€121,726	€106,160.00	€116,545.00
Social Promotion and Community Action Services for the Elderly	€2,129,417.38	€2,924,145.70	€3,220,824.64	€3,482,077.81
Basic Social Services for the Elderly (basic assistance and home help)	€13,797,642.97	€15,609,525.33	€106,160.00	€116,545,00
Specialized Social Services for the Elderly (residential services and facilities)	€2,129,417.38	€2,924,145.70	€106,160.00	€116,545.00
Total	€2,129,417.38	€2,924,145.70	€106,160.00	€116,545,00

Services & programmes	2003	2004	2005	Budget 2006
	In Percentage Terms (100% is 2003 spending)			
Social Participation Services for the Elderly	100%	121,69%	136,38%	149,72%
Social Promotion and Community Action Services for the Elderly	100%	137,32%	151,25%	163,52%
Basic Social Services for the Elderly (basic assistance and home help services)	100%	121,69%	136,38%	149,72%
Specialized Social Services for the Elderly (residential services and facilities)	100%	121,69%	136,38%	149,72%
Total	100%	121,69%	136,38%	149,72%

The profile of the elderly in Barcelona

- **There are 332,794 people aged over 65 living in the city.** This is projected to rise to 355,000 by the year 2015, with a more moderate growth rate than in the last two decades.
- **The proportion of elderly people in relation to the whole population is around 21%.** In the next ten years this figure should stabilize at a slightly higher percentage of the total, with a slower growth rate than experienced in recent years (13.4% of the population in 1981 and 17.4% in 1991).
- After an intense increase during the nineties, **the ageing index**, which measures the elderly population in relation to the child population (0-14 years old), **has stabilized over the past five years: around 180 elderly people per 100 children.** **This is projected to fall over the next ten years**, with an estimated 147 elderly people per 100 children by 2015.
- **There are more elderly men than women.** 61.3% of the city's elderly population are women: 203,877 people in 2004. This characteristic will persist with a slight downward tendency: by 2015 women will make up 59.8% of the elderly population.
- **There number of elderly people will be spread more evenly throughout the city.** The city's ten districts all have an elderly population of between 19% and 23% of the total population.
- **People are living longer.** Life expectancy at birth is 76.2 years for men and 83 years for women, with an increase of 3 years between 1991 and 2004. This situation has also increased the ageing index for the over 75s—the percentage of people aged over 75 as a proportion of the elderly as a whole—which today is 49.2% and will reach 54.4% in the year 2010. There are more than 90,000 people aged over 80 living in Barcelona.
- **There are more elderly people living alone.** In 2005, there were 83,104 people aged over 65 living alone in Barcelona. The vast majority of these are women: 66,533. Of these, the majority are the very old: some 45,698 of these women are more than 75.

- **There are more people who are autonomous than dependent.** The application of the autonomy-dependence distribution hypothesis tells us that there are some 220,000 elderly people who are completely autonomous as regards everyday activities, while 45,000 elderly people have some kind of dependency when performing basic activities. Disability affects 13.2% of the elderly.
- **123,627 old people have an income that is below the minimum wage.** In Barcelona there are around 9,000 elderly people who receive the minimum pension of €300 per month.
- **Of the 230,942 foreigners registered in Barcelona at the beginning of 2005, 5,774 were over 65,** which amounts to 2.5% of the total immigrant population and 1.7% of the elderly in Barcelona.

Municipals services available to the elderly in Barcelona

Barcelona City Council has been building a sphere of action that is directly related to promoting the rights and quality of life of the elderly in the city. Its catalogue of services for the elderly groups 22 services around 5 general axes.

1. Social Participation Services

- Barcelona Social Welfare Council
- Barcelona Senior Citizens' Advisory Council
- Senior Citizens' Councils and Commissions at district level

2. Social Promotion and Community Action Services

2.1. Social Promotion Services

- Community centres for the elderly
- *Pink Card**
- Holiday programme for the elderly
- Social and cultural activities: *Cultural and leisure programmes, programmes promoting a healthy lifestyle, programmes strengthening intergenerational links*
- Network of allotments
- Support for the associative movement for the elderly

2.2. Community Action Services

- Community action
- Time banks and solidarity banks
- *Living Together programme*
- Promoting volunteerism and Good Neighbourliness

* A card giving free or reduced price access to public transport.

Summary of service indicators for the elderly

Social Participation Services

Services and programmes	2003	2004	2005
Number of senior citizens represented in the Participation Councils	264	317	323

Social Promotion and Community Action Services

Services and programmes	2003	2004	2005
Community centres for the elderly	54	56	57
Number of elderly people taking part in socio-cultural programmes	137,843	158,024	159,304
Number of elderly people taking part in intergenerational and exchange programmes (Living Together and Time Banks)	346	410	565
Community Development Plan	6	7	11

Social Services

Services and programmes (number of people attended or housed)	2003	2004	2005
Social Services Centre	15,857	15,814	20,047
Home Help Services	6,120	6,856	8,049
Community Alarm Service	3,676	4,373	7,925
Food Services	65	355	405
Breathe Short Stay Programme	266	309	379
Emergency Housing Service	196	235	355
Housing for the Elderly	157	371	651
Day and Residential Centres	2,277	2,421	2,669

Guiding principles of the Municipal Programme for the Elderly

Accessibility of services

Supporting access for the elderly to services, based on a universal and regulated definition of citizenship.

Personal autonomy

Promoting the right of all elderly people to fulfil their personal projects in conditions of real equality, strengthening their decision-making capabilities.

Recognising differences

The elderly are a more and more heterogeneous and diverse group. Their differences must be recognized and valued in the framework of social policies.

Active participation

Participating in the life of the city, in social and cultural offerings, in expressing their demands, in the associative and community network and the implementation of services, as an enriching process within the framework of active ageing.

Community and proximity

In a society that is undergoing rapid changes, affection and community become a basic reference point for the elderly, as well as a source of security and a way to maintain stable links rooted in life experience.

Intergenerationality

The interaction between generations is a basic principle of social cohesion. Mutual recognition and solidarity between generations operates against inequalities and age-based discrimination. Barcelona must be a city for people of all ages.

Transversality

Municipal policies for the elderly must be defined from a multidimensional perspective, and putting them into practice must be done from a transversal convergence of spheres of action, programmes and services.

Network

Municipal action for the elderly must establish links and interdependence between the social and community agents that are involved in the improvement of the quality of life of the elderly.

Innovation

Innovation is a requirement for offering useful, adapted and efficient services. Knowing how to listen, learning from the life experiences of the elderly, and knowing tendencies, initiatives and the latest international practices are basic requirements of innovation.

Strategic lines and actions in the Municipal Programme for the Elderly

The Municipal Programme for the Elderly 2006-2010 defines 4 strategic lines that embrace 33 actions, aimed at achieving the goal of moving from a predominantly assistential model to one where the elderly become active subjects, and where prevention, promotion and community action are linked to assistential action, in order to define a model of integrated human development in the ageing process.

Strategic line 1

To foment the involvement and active protagonism of the elderly in all areas of life in the city, setting out spaces for issue-based and local and citywide participation, and also through supporting and strengthening the associative movement and the network of bodies for the elderly.

Actions

- To promote a participative process for the enlargement and strengthening of Barcelona Senior Citizens' Advisory Council (CAGG). The new CAGG rules, among other things, will have to facilitate an increase in the number of council members, both men and women, ensuring it represents elderly people in Barcelona in a more plural way and with a greater parity between the sexes.
- To strengthen the links between the various senior citizens' councils and commissions at district level and the various social environments, improving their capacity for debate and promoting participative processes and action. For the Advisory Council to offer the necessary technical support and knowledge to the local participation spaces. To articulate collaboration between these spaces through joint tools and programmes.
- To elaborate and make available a wide range of tools and informative and knowledge resources, in order to increase concrete opportunities for the participation of the elderly. To promote spaces that are open to reflection, debate and interchange between the elderly and other social, economic and cultural agents in Barcelona, in order to facilitate the greater protagonism of the elderly in the construction of an intergenerational city.

- To promote the active implication of those elderly people in a situation of dependency and frailty. To update the *Open Document of Rights and Liberties of the Dependent Elderly*. To develop a second phase of its diffusion, placing special emphasis on organizations, families, professionals, economic actors and territorial networks.
- For the advisory council to give impetus to the Participative Programme for the Elderly, in order to work around three priority axes: **a)** the strengthening and redefinition of the functions of the CAGG; **b)** the elaboration and putting into practice of innovative proposals related to active ageing; **c)** the creation of areas of interchange that allow for Barcelona City Council, organizations and individual elderly people to work together.
- To hold the *Elderly Convention* every four years, a participative and unifying act promoted by the CAGG, with the double objective of: **a)** structuring the results of the work processes that have been carried out; **b)** adopting strategies and citizens' agreements related to active ageing and serving the elderly in Barcelona.
- For the Advisory Council to take up the proposals approved by the *Elderly Conventions*, as well as those approved by the Barcelona Social Welfare Council via its working group on the elderly. To establish adequate follow-up and control mechanisms for an annual assessment of how far they have been carried out.
- To elaborate a census of organizations and promote knowledge and recognition of associative initiatives. To design the elderly network and create the necessary tools and infrastructure for it to work. To promote innovative guidelines for municipal support for the elderly associative sector.

Strategic line 2

To strengthen and improve the spaces for the social promotion of the elderly, fomenting dynamic intergenerational relationships and favouring linking the elderly to all the community development projects in the city.

Actions

- To elaborate, along with all municipal and associative agents involved, a model of Municipal Community Centres for the Elderly, in accordance with the principles of active ageing. To situate participative spaces as reference points for following up the implantation process.

- To put into practice, throughout 2006, an Action Plan that specifies, facility by facility, all the improvements (in terms of infrastructure, technology and human resources), the timetable and the resources needed in order to update the network of community centres in accordance with the new model. Specifically, to deploy the technological resources necessary to implant the membership card scheme for users of Community Centres for the Elderly as a mechanism for accessing a growing range of services in the city network.
- To offer greater and better access to the *Pink Card*, and widen the range of benefits it offers. To elaborate a programme of agreements with cultural, educational, social and leisure operators in the city, both public and private, in order to establish policies of price reduction and access to products and services of interest to the elderly. To give adequate publicity, by means of specific communication tools, to the benefits associated with the *Pink Card*.
- To increase access for the elderly to the cultural and entertainment offerings of the city by means of agreements with the main cultural agents, setting prices and timetables that are adapted to the realities of old people. Specifically, to improve and expand access to the Holiday Programme for the Elderly, and diversify the holidays and trips on offer in accordance with elderly people's ever wider range of need and options.
- To facilitate access for the elderly to training in new technologies. To widen, in each of the city's districts, the information technology classrooms available for old people within the framework of collaboration agreements between universities, organizations and foundations with a social mission.
- To define a municipal framework of actions to promote the physical, mental and social health of old people. To publicize and increase, in collaboration with public health teams, the present offer of memory training workshops, in terms of promotional and preventive strategies. To ensure that the workshops will be available throughout the whole city while this municipal programme is in force.
- To enlarge and strengthen the *Living Together* programme. To define new models of shared housing, and using this as a basis put into practice in Barcelona a new programme of intergenerational coexistence. To elaborate a municipal framework of intergenerational programmes and actions, to be developed in all districts, accompanied by a series of best practices that allow for promoting, enriching and reorientating the programmes.

- To promote and guarantee links between the elderly and Community Development Plans. To foster Good Neighbourliness programmes as spaces that support close contact with the elderly. To promote the connections between the elderly and Time Banks and other initiatives supporting new uses of time in the city.
- To elaborate and put into practice the Plan to Support Elderly Social Volunteering, in order to ensure that those elderly people who are able to help other elderly people and those who are dependent can receive the necessary public support to carry out their commitment.

Strategic line 3

To strengthen and set out the whole range of assistance and home help services as the basis of support for an everyday life that is as high quality and autonomous as possible within a typical environment, both for the elderly and their carers.

Actions

- To give impulse to the improvement of social intervention models—personal, family, group or community—for old people. To develop, within the framework of the Strategy to Improve Basic Social Services, knowledge about the reality of situations of dependence and fragility that old people are faced with, instruments to detect and evaluate situations of risk or fragility, and new methods of intervention that have to demonstrate their usefulness in dealing with emerging problems.
- To guarantee the coordination network and the structured interrelationship between the basic social service teams and health teams, in order to improve the quality of care when dealing with dependant and frail people.
- To develop a new model of Home Help Service for elderly people who are dependant. To achieve coverage, with the range of services financed with public money, for 4% of elderly people (13,000 people) in 2007. To develop a new model of Municipal Community Alarm Service. To attend to 25,000 people in 2007, within a perspective of making the service universal.
- To promote, through coordination with the city's districts and the relevant municipal spheres, strategies for knowing where all the frail elderly live. To ensure a general improvement of housing conditions for these people by means of projects to suitably adapt their houses, and strategies for collaborating with associations and public and private operators in the housing market.

- To strengthen the programmes giving active support to carers within the family. To widen the Breathe Programme with the aim that these people can benefit from the right to a rest. To give carers information and training about the reality of different types of dependency. To explore coordination initiatives between the network of family services and community support projects (Community Development Plans, Time Banks, Good Neighbourliness, Social Volunteering).
- To guarantee attention to and prevention of situations of social emergency that the elderly find themselves in. To extend to all the districts of the city detection tools and intervention protocols for cases of violence against or abuse of the elderly. To elaborate a programme of integrated action that structures the resources needed for the prevention of and dealing with situations of abuse of the elderly, establishing the collaboration mechanisms between the institutions that are involved (City Council, and the Health, Welfare and Justice Departments of the Generalitat). To set up an inter-professional support team in the city within this framework.

Strategic line 4

To widen and improve, using the criteria of territorial balance, the network of services and facilities for the frail elderly or those at risk of or in a situation of exclusion, in order to promote dignified ageing for everybody in a welcoming and inclusive environment.

Actions

- To deploy the Municipal Charter and the Social Services Consortium, moving towards a perspective of simplification and proximity: **a)** to establish, in 2006, the governing organs and the structure of the technical support for the Social Services Consortium; **b)** to undertake, from 2007 onwards, the transfer of responsibility in the field of specialized social services (day and residential centres for the elderly); **c)** to set up, between 2007 and 2010, a personalized body with the City Council as a majority member, that will group together the management of the entire social services system and hence the whole network of services for the elderly.
- To consolidate and deepen the deployment of the municipal housing programme with services for the elderly. To have 680 houses in use in 2007 and a minimum of 1000 in 2010. To develop, within the framework of these houses, a model of integrated and high quality social support: preventive action, personalized service, Community Alarm and other home help services, maintenance and cleaning, and support for community integration. To evaluate and gradually implant measures and systems of sustainable and energy efficient building.

- To put into practice the Specialist Attention Facilities Agreement between the City Council and the Generalitat, signed in July 2005, as regards the creation of nighttime services and residential accommodation for the elderly. Specifically: **a)** initiating the construction of 10 residential care homes and 10 day centres for the elderly between 2005 and 2007, with a total of between 1,000 and 1,200 residential places and 320 new places in the day centres; **b)** running the benefits programme for residential accommodation for the elderly, increasing coverage for up to 1,366 users. To establish, by the year 2010, 2,500 residential places and 800 in day centres financed by public funding in Barcelona.
- To introduce innovative changes in residential facilities. To prioritise their involvement and interaction with the community, principally by means of offering complementary services to elderly people in the neighbourhood who do not use the facilities. To introduce innovative changes to the workings of the day centres. To improve their timetables, guarantee adapted transport services and link them to home help and other assistance services (community centres for the elderly).

